

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Tom Höglund

Advokater och intressekonflikter - exemplet controlled auctions

Examensarbete
20 poäng

Handledare: Lars Gorton

Ämnesområde: Allmän avtalsrätt

Termin 9

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
FÖRKORTNINGAR	3
FÖRKLARINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Syfte	5
1.2 Metod	5
1.3 Avgränsning	6
2 INTRESSEKONFLIKTER	7
2.1 Bakgrund och problem	7
2.2 Allmänt	9
3 PRAXIS	13
3.1 Prince Jefri Bolkiah v. KPMG	13
3.2 Marks & Spencer Group plc v. Freshfields Bruckhaus Deringer	14
4 REGLERINGEN AV INTRESSEKONFLIKTER	16
4.1 Advokatsamfundets reglering av intressekonflikter	16
4.2 Regleringens utformning utomlands	18
4.3 Danmark	20
5 ADVOKATEN OCH BYRÅN	22
5.1 Advokatens rättsliga ställning	23
5.2 Chinese Walls	24
5.3 Smittoregeln	26
5.4 Klientsamtycke	28
6 REGLERINGENS KONSEKVENSER	29
6.1 Advokattitelns värde	29

7	PRAKTISKA EXEMPEL	33
7.1	Controlled auctions från en klients perspektiv	33
7.2	Ytterligare klientuttalanden	40
7.3	Ur Advokatsamfundets synvinkel	42
7.4	Controlled auctions ur en affärsjuridisk byrås perspektiv	47
7.5	Ytterligare synpunkter från advokater	54
8	SLUTSATSER OCH ANALYS	56
	BILAGA A	66
	BILAGA B	68
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	70
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	72

Sammanfattning

Denna uppsats tar sin utgångspunkt i den livliga debatt som har förts inom advokatsamfundet sedan april 2004 angående intressekonflikter.

Bakgrunden är den att advokatsamfundet utfärdade ett vägledande uttalande som förbjöd representation av flera klienter vid en viss typ av köpeprocess av företag, kallad *controlled auctions*. Advokatsamfundet och flertalet svenska advokater hävdade att detta bara var ett konsekvent tillämpande av den reglering som alltid gällt vid intressekonflikter medan vissa av de större advokatbyråerna tyckte att detta innebar ett omotiverat verksamhetsförbud. Debatten kulminerade då ett antal oanmälda ledamöter överrumplade advokatsamfundets stockholmsavdelnings årsmöte och krävde förändringar då de kommit i majoritet på mötet.

Uppsatsen behandlar hur intressekonflikter regleras idag av det svenska och utländska advokatsamfund. I Sverige är alla advokater bundna av de vägledande reglerna för god advokatsed och de tolkas med hjälp av en kommentar skriven 1974 av Holger Wiklund. Jag diskuterar kring hur aktuella dessa regler är mot bakgrund av de förändringar som skett inom utövningen av advokatycket under de senaste 30 åren.

För att få en så tydlig bild som möjligt av hur de aktuella reglerna uppfattas av dem som berörs har jag för denna uppsats genomfört tre stycken intervjuer. Mina intervjuobjekt har bestått av Christer Holmberg, chefjurist på Industri Kapital, Anne Ramberg, generalsekreterare för advokatsamfundet och Bertil Villard, delägare på advokatfirman Vinge. Dessa tre representanter har valts då de utgör de grupper som dels beslutar om och dels berörs av regleringen kring intressekonflikter.

Jag diskuterar även i uppsatsen huruvida advokatsamfundets tolkning av de etiska reglerna för god advokatsed är en bidragande orsak till att många

advokater väljer att avsäga sig sina advokattitlar och istället jobba som obundna juridiska konsulter.

Avslutningsvis för jag en diskussion där jag dels framför kritik mot hur regleringen ser ut idag och dels ger synpunkter på vilka förändringar som skulle behöva göras för att den svenska regleringen av intressekonflikter skulle bli bättre.

Förkortningar

M&A	Mergers and acquisitions
RB	Rättegångsbalken
VDD	Vendors due diligence,
VU	Vägledande uttalande från advokatsamfundets styrelse
VRGA	Vägledande regler om god advokatsed

Förklaringar

Chinese walls	Informationsbarriärer uppbyggda inom en organisation för att förhindra informationsläckage.
Controlled Auction	Ett speciellt förvärvsförfarande där ett antal presumtiva köpare bjuds in att via auktion förvärva ett företag.
Due Diligence	Företagsundersökning som företas av köparbolaget för att förvissa sig om vad ett förvärv skulle medföra.
Information memorandum	Ett informationsmaterial som utgår som ett slags reklamaterial till de presumtiva köparna vid en företagsförsäljning.
M&A	Mergers and acquisitions, eng. sammanslagningar och förvärv. Den avdelning hos olika rådgivare som vanligtvis handhar företagsförvärv.
Vendors due diligence	Se ovan Due diligence, förfarandet är detsamma men utförs av säljarbolaget inför en försäljning.

1 Inledning

1.1 Syfte

Syftet med uppsatsen är att diskutera kring advokaters och juristers intressekonflikter. Problemen kring intressekonflikter har på senare tid diskuterats livligt både i media och inom advokatsamfundet men även internationellt, på ett mer övergripande plan. Jag vill redogöra för det som har förekommit i debatten och peka på de motsättningar som har uppstått. Framförallt skall jag diskutera advokaters intressekonflikter i vissa specifika affärssammanhang och hur dessa konflikter har hanterats av det svenska advokatsamfundet. Jag vill utreda om advokatsamfundets vägledande regler är förlegade i dagens affärsklimat och om en stor del av Sveriges advokatkår egentligen passar bättre som fristående konsulter. Vidare vill jag föra en diskussion huruvida konflikten som uppstått är en naturlig utveckling hos en yrkeskår med en föråldrad centralorganisation eller om det ett försök att kommersialisera en skyddad titel som byggts upp genom etisk integritet.

1.2 Metod

Diskussionen kommer att föras med utgångspunkt från ett antal intervjuer som har genomförts för denna uppsats. Doktrinen på området är begränsad men en nyligen utkommen svensk antologi på området har publicerats samt viss brittisk litteratur. Då svensk praxis på området är så gott som obefintlig kommer jag istället att försöka att göra analogitolkningar på ett antal engelska rättsfall för att se om de kan användas för att ge klarhet även i den svenska debatten. På området finns även Advokatsamfundets vägledande regler om god advokatsed med kommentar samt den praxis som uppstått genom advokatsamfundets disciplinnämnds avgöranden.

1.3 Avgränsning

För att inte framställningen skall spreta åt för många olika håll kommer jag huvudsakligen att fokusera på advokattjänster relaterade till finansmarknaden. Givetvis kommer intressekonflikter att belysas även generellt på ett principiellt plan, dock skall en konflikt, vid en specifik förvärvssituation benämnd *controlled auctions* behandlas särskilt ingående. Denna specifika situation har valts då den dels representerar en utveckling på de finansiella marknader som advokater verkar på och dels hur advokatsamfundet hanterar nya intressekonflikter som kan uppstå inom den affärsjuridiska utvecklingen.

Det uppstår även en mängd andra intressanta frågeställningar som är relaterade till min framställning mer eller mindre tydligt men som av utrymmesskäl inte närmare kommer att diskuteras. Bland dem finns frågor om vilka regler som gäller för de utländska advokater som agerar i Sverige, dessa blir aktuella när utländska aktörer ger sig in på den svenska marknaden och konkurrerar med de svenska advokaterna. Ytterligare en naturlig följdfråga när man diskuterar advokaters intressekonflikter är vilka konsekvenser som de svenska advokaterna kan drabbas av vid brott mot de etiska reglerna. Här finns intressanta frågor kring advokaters eventuella skadestånd mot sina klienter vid denna typ av överträdelser, som exempelvis att advokatens arvode kan bortfalla. Dessa frågor kommer som sagt inte att diskuteras vidare i uppsatsen då fokus riktas främst mot intressekonflikter.

Jag kommer främst att begränsa mig till debatten, doktrin och praxis såsom den gestaltat sig i Sverige, Danmark och England då dessa är de länder som flitigast har refererats till i den svenska debatten.

2 Intressekonflikter

2.1 Bakgrund och problem

”Jag ställer mig bakom förslaget men jag tycker att det är motbjudande att rösta på de här personerna.” Så sade advokatsamfundets ordförande Stefan Lindskog på stockholmsavdelningens ajournerade årsmöte den 5:e april 2004 med anledning av den ”kupp” som gjordes då ordinarie årsmöte skulle hållas. Personerna som avsågs var Fredrik von Baumgarten, Martin Börresen, och Peter Danowsky, alla delägare i framstående affärsjuridiska byråer i Stockholm. Det beslut som fattades var att dessa personer valdes in i Stockholmsavdelningens fullmäktige inom advokatsamfundet p.g.a. en aktion som hade genomförts då det ordinarie årsmötet skulle hållas på advokatsamfundets stockholmsavdelning. 70-80 stycken oanmälda ledamöter kom in på mötet med fullmakter från sina kollegor för att skapa en majoritet vid votering. Stämningen på mötet blev upprörd och ordföranden kritiserade de ledamöter som hade varit med och organiserat aktionen i hårda ordalag och sade att det var en kupp. De berörda å sin sida hävdade att de ville vitalisera och modernisera samfundet och att deras handlingar berodde av en kombination av bristande förtroende för valberedningen och av att de ville göra en markering av sitt missnöje.

Sedan april 2004 har en debatt därefter förts. Anledningen till detta är att advokatsamfundet utgav ett vägledande uttalande som fastslog att det inte är förenligt med god advokatsed att representera flera uppdragsgivare i samma ärende. Uttalandet rörde s.k. *controlled auctions*, en speciell försäljningsmetod som innebär att ett företag bjuds ut till en begränsad grupp tänkbara köpare. Detta sätt att förvärva företag har blivit vanligt förekommande under senare tid och problemet gällde att vissa av de stora affärsjuridiska byråerna företrädde flera presumtiva köpare parallellt. Detta vägledande uttalande har drabbat några av de stora affärsjuridiska byråernas verksamhet på ett negativt sätt.

Detta är fortfarande bara en liten del av den debatt kring intressekonflikter som har seglat upp både internationellt och i Sverige och det rör inte bara juridik. I de affärstransaktioner som bedrivs idag på finansmarknaden finns en mängd intressekonflikter inom en mängd olika företag som inte uppstod för bara några år sedan. Vid exempelvis företagsförvärv är advokater endast en typ av rådgivare bland en mängd andra. Alla de aktörer som är involverade i denna typ av transaktioner har ofta sina egna regelverk som de är bundna av medan andra av aktörerna endast är bundna av gällande lag. Dessa faktorer leder till en ovisshet om hur de olika intressekonflikterna skall hanteras och diskussionen om intressekonflikter är en följd av den rådande situationen. Det är även en penningfråga, då oavsett verksamhet är företagets huvudsakliga mål att vara en näringsverksamhet. Under 2004 var omsättningen bara för de två största svenska affärsjuridiska byråerna 1,6 miljarder kronor. Hur intressekonflikter regleras är således förbundet med enorma ekonomiska konsekvenser. Det finns även andra viktiga hänsyn att ta vid hur regleringen bör utformas. I en tid då stora företagsskandaler basuneras ut i media var och varannan dag är frågor kring förtroende och etisk integritet viktigare än någonsin. Det är av intresse för advokatsamfundet som yrkesgrupp att intressekonflikter regleras på ett konsekvent och tillfredsställande sätt. Dels för att ledamöterna skall kunna agera konsekvent gentemot sina klienter och dels för att bibehålla advokatkårens anseende i det allmännas ögon. De stora interna stridigheterna som flammats upp inom samfundet ger inte advokatkåren någon positiv publicitet.

Det är svårt att förstå hur denna utveckling till en debatt med offentlig smutskastning har skett hos en advokatkår som tidigare huvudsakligen har skött sina angelägenheter internt. En av orsakerna kan mycket väl vara den stora skillnad mellan de stora multinationella advokatbyråerna i storstäderna och de landsortsjurister, som har helt väsensskilda verksamheter, men tvingas in i samma regelverk. På de senaste tjugo åren har de största advokatbyråerna mångdubblat antalet anställda advokater och biträdande

jurister, en utveckling som också sker utomlands. Problemen som uppstår med de största byråerna är att de kommer att befinna sig i konstanta jävssituationer om inte advokaternas etiska regler utvecklas i takt med marknadsförutsättningarna. De stora byråerna blickar då mot de anglosachsiska länderna och menar på att dessas regler bättre tillgodoser de krav som bör ställas på advokater. Vi befinner oss däremot i Sverige som är ett litet land och frågan är om vi inte istället skall titta på de diskussioner som förs i Norden, på marknader som är mer jämförliga med den svenska och där diskussionen präglas av att bibehålla de regler och värderingar som har gällt under de senaste 30 åren. Kanske måste de största byråerna inse att de nu har nått kritisk massa rent storleksmässigt för vissa typer av affärer. Alternativt måste advokatsamfundet förändra sig och acceptera att det finns en mängd olika typer av advokater där regleringen inte kan vara helt likformig oavsett verksamhet.

2.2 Allmänt

För att kunna diskutera kring affärsjuridiska intressekonflikter behöver först ett antal begrepp definieras. En intressekonflikt, i den mån det är intressant för uppsatsen, kan uppstå i varje given situation där det finns mer än ett intresse och som kan vålla antingen en förtroendemässig eller ekonomisk skada.¹ De för uppsatsen relevanta situationerna berör främst advokaters intressekonflikter vid utförandet av tjänster på finansmarknaden.

Jävet är ett begrepp som kan anses vidare än intressekonfliktsbegreppet. Intressekonflikter uppstår endast om det faktiskt föreligger två motstridiga intressen i en sakfråga. En jävssituation uppstår däremot om en advokat är förhindrad av lag eller god sed att åta sig ett uppdrag. En reell intressekonflikt är alltså inte alltid nödvändig för att en jävssituation skall uppstå. Jävet kan antingen följa av direkta lagbestämmelser, som exempelvis RB 21:3 st. 3 om försvararjäv, men kan även uppstå vid

---

¹ Intressekonflikter och finansiella marknader, red. Nord, Gunnar och Thorell, Per, s.228

överträdelser av exempelvis de advokatetiska reglerna. Vid en kränkning av de advokatetiska reglerna krävs följaktligen inte heller att en faktisk intressekonflikt föreligger. Att jävet uppstår blir motiverat genom att det bibehåller förtroendet för advokaten och advokatycket i stort. Det bör tilläggas att både jävet och intressekonflikten omfattar advokaten, dennes kompanjoner och anställda och alla med vilka advokaten har kontorsgemenskap.

Till skillnad från jävsbegreppet är begreppet intressekonflikter inte definierat på något enhetligt sätt i doktrinen. Begreppet brukar däremot diskuteras i relation till lojalitetskonflikter. De mest vanliga definitionerna av dessa två begrepp är²:

Lojalitetskonflikt:

”where a person finds himself in a position of owing duties to two or more persons, the satisfactory discharge or execution of which would neither fully account for, or possibly satisfy the due expectations of one or, indeed both.”

Intressekonflikt:

“the situation where a person, willingly or otherwise, is placed in a position where the proper or, at least, satisfactory discharge to another of duty, which he has assumed or been given, conflicts with his own interest.”

Definitionerna ovan konstaterar alltså att när det handlar om lojalitetskonflikter så ligger problematiken i att man har skyldigheter gentemot flera parter. Vid intressekonflikter bygger däremot problemet på att klientens intresse kolliderar med ens eget.³

Fokus på uppsatsen kommer att ligga på en diskussion kring affärsjuridiska intressekonflikter då tyngdpunkten kommer att ligga på advokatens intresse av att representera flera intressen parallellt. Denna typ av tjänster kan sägas

---

² Intressekonflikter och finansiella marknader, red. Nord, Gunnar och Thorell, Per, s.228, Nakojima-Sheffield, Conflicts of interest and chinese walls, 2002, s.1

³ Vad som kan anses vara ”eget” intresse kommer att behandlas senare i denna uppsats.

leda till uppdragsrelaterade intressekonflikter då de bygger på ett uppdragsförhållande mellan advokat och klient. Uppdraget kan generellt sägas ha sin grund i en form av underliggande lojalitetsplikt gentemot uppdragsgivaren. Intressekonflikten uppstår först när advokaten har egna intressen som strider mot uppdragsgivarens vid utförandet av uppdraget⁴.

Vid en diskussion kring intressekonflikter är det viktigt att identifiera vilka intressen som skall skyddas. Vid den typ av intressekonflikter som denna uppsats skall skildra, nämligen affärsjuridiska intressekonflikter med fokus på advokater, finns framförallt två viktiga skyddsintressen. Dels är det viktigt att förtroendet för advokatkårens integritet bibehålls, dels är det viktigt att klienten skyddas vid en eventuell intressekonflikt mellan klientens och advokatens intressen.

Svårigheterna ligger alltså i hur berörda myndigheter skall behandla svårigheterna vid intressekonflikter. Då advokater och de biträdande juristerna på byråerna är bundna av advokatsamfundets regler⁵ blir samfundet det organ som reglerar intressekonflikter och följaktligen att anse som beslutande myndighet⁶. Vid utformandet av regler för intressekonflikter har de institutioner som agerar som myndighet ett mycket stort svängrum hur de väljer att instifta antingen regler eller lagar för att reglera konfliktsituationerna. Regleringen kan innefatta allt från uttryckliga lagar som förbjuder all form av medverkan i en given konfliktsituation till att endast påbjuda att alla parter skall vara införstådda med den pågående jävssituationen men i övrigt inte inskränker parternas handlingsfrihet. Exempel på en strängare reglering är domarjävsreglerna i rättegångsbalken. Till de mindre inskränkande reglerna kan som exempel användas den typ av

---

⁴ Intressekonflikter och finansiella marknader, red. Nord, Gunnar och Thorell, Per, s. 229

⁵ Se 8 kap. 4 § Rättegångsbalken, 34 § i Advokatsamfundets stadgar samt 14 § i samfundets vägledande regler om god advokatsed

⁶ Jag använder här begreppet myndighet då advokatsamfundets arbetsuppgifter i detta fall är förenligt med den gängse definition av begreppet myndighetsutövning som används i doktrinen: "*förmån, rättighet, skyldighet, disciplinpåföljd, avskedande eller annat jämförbart förhållande*" Utmärkande för myndighetsutövning är att det rör sig om beslut eller andra åtgärder som ytterst är uttryck för samhällets maktbefogenheter i förhållande till medborgarna. Se även Wiklund, Holger, God Advokatsed, s. 4

reglering som vissa av de större svenska affärsjuridiska aktörerna förespråkar, nämligen möjligheten att kunna fortsätta agera i konfliktsituationen under förutsättningen att alla parter är informerade om alla omständigheter samt att informationsbarriärer⁷ sätts upp inom den juridiska rådgivarens byrå för att förhindra informationsläckage mellan de inblandade advokaterna.

---

⁷ S.k. *chinese walls*, mer om dessa nedan

3 Praxis

Då praxis är mycket begränsad på området och i det närmaste obefintlig i Sverige kommer jag nedan diskutera ett par utländska rättsfall. I brist på svensk praxis och doktrin på området får dessa fall ändå anses vara rådgivande för hur svenska frågor kommer att bedömas och vilka diskussioner som kommer att föras. Jag kommer i följande avsnitt att redogöra för fallen och diskutera om de principer som har fastslagits kan ha någon betydelse för den svenska debatten.

3.1 Prince Jefri Bolkiah v. KPMG

Prince Jefri fallet behandlar främst hur bedömningen av informationsbarriärer (*chinese walls*) skall göras då olika typer av konsultbyråer biträder flera klienter med sinsemellan motstridiga intressen. I detta specifika fall rörde det sig om KPMG, som förvisso är en revisionsbyrå, men principerna kring informationsbarriärer kan även appliceras på en advokatbyrå.

I det aktuella fallet hade KPMG mottagit viss konfidentiell information från en klient, Prince Jefri, som kunde ha varit av intresse för en senare klient där Prince Jefri var en eventuell motpart. Av betydelse i domen var att KPMG är en stor organisation med över 5000 anställda globalt med kontor över hela världen. Den konfidentiella informationen fanns främst på ett kontor i London samtidigt som arbetet för den nya klienten skedde i Brunei. Trots de stora avstånd som fanns underkände domstolen informationsbarriärerna som hade skapats *ad hoc* då det fortfarande ansågs finnas en ”real risk” att informationen kunde spridas inom byrån.⁸ I fallet ställdes alltså mycket stränga krav på de informationsbarriärer som KPMG hade låtit uppföra.

---

⁸ Jfr nedan avsnitt 4.2 Chinese walls om tolkningen av informationsbarriärer av *ad hoc* karaktär.

Detta är som sagt ett engelskt rättsfall och frågan är hur mycket relevans det kan tillerkännas vid en svensk bedömning. Då det inte finns några svenska avgöranden på området kan det dock antas att domskälen i de engelska domstolarna kommer att, i någon mån, verka som ett diskussionsunderlag även under liknande förutsättningar i Sverige. Av de stränga krav som ställts på informationsbarriärerna av den engelska domstolen är det lätt att dra slutsatsen att en liknande bedömning skulle leda till att en svensk byrås informationsbarriärer aldrig skulle uppfylla de krav som ställs. I fallen kring *controlled auctions* blir det än svårare att uppfylla kraven då klientintressena är i direkt motsatsställning till varandra.

Det blir även intressant att se hur de engelska domstolarna kommer att bedöma *The Law Society's* nya regleringar kring intressekonflikter i allmänhet och *controlled auctions* i synnerhet. Av domen i *Prince Jefri v. KPMG* framgår som sagt att det kommer att ställas väldigt höga krav på informationsbarriärerna, även om det inte rör klienter med direkt motstående intressen. Då *The Law Society's* regler måste bli godkända i domstol kan de komma att bli verkningslösa om mål kring dessa frågor behandlas i en domstolsprocess och byråernas informationsbarriärer underkänns.

3.2 Marks & Spencer Group plc v. Freshfields Bruckhaus Deringer

I ett liknande mål från 2004, även det i England, slogs principerna kring informationsbarriärer och konfidentiell information fast än en gång. Bakgrunden i detta fall var att advokatfirman Freshfields Buckhaus Deringer (Freshfields) hade bistått Marks & Spencer Group plc (M&S) i en mängd frågor av olika karaktär då de blev tillfrågade att bistå ett konsortium angående ett eventuellt förvärv av M&S. M&S begärde i detta fall att domstolen skulle förbjuda Freshfields från att agera ombud för konsortiet.

Domstolen utfärdade ett förbud för Freshfields att biträda konsortiet på två grunder:

1. Det fanns en faktisk eller potentiell intressekonflikt mellan M&S och konsortiet.
2. Det fanns en risk att konfidentiell information skulle spridas inom Freshfields trots användandet av informationsbarriärer.

Detta utgjorde alltså inget avsteg från de principer som hade fastslagits i *Prince Jefri v. KPMG* utan var ett konsekvent tillämpande av dessa. Däremot slår domstolen fast att det är tillåtet att agera då det föreligger en potentiell eller faktisk intressekonflikt under förutsättning att klienternas informerade samtycke har lämnats.⁹ I domen ställs specifika krav upp för hur detta informerade samtycke skall bedömas. Ett generellt samtycke till att advokaten agerar för andra parter räcker inte utan, beroende på omständigheterna i målet, skall klienten ha ett tillräckligt beslutsunderlag för den typen av samtycke.

Avseende informationsbarriärerna uttryckte domstolen att då en byrå besitter konfidentiell information kan informationsbarriärer användas. Domstolen säger uttryckligen att *chinese walls* kan användas, även *ad hoc*, under förutsättning att de är tillräckligt effektiva. I den aktuella situationen hade däremot endast *chinese walls* upprättats för vissa delar av den konfidentiella informationen och hade inte upprättats förrän två veckor efter det att konsortiet hade kontaktat Freshfields. Domstolen beaktade även att M&S hade varit en stor klient hos Freshfields vilket innebar att många olika personer hos dem hade tillgång till konfidentiell information.

Slutsatsen av detta rättsfall blir att de principer som fastslogs i *Prince Jefri* fallet fortfarande gäller. Det slås även fast att användandet av *chinese walls* kan vara tillräckligt i England under förutsättning att de är tillfredsställande utformade. Denna uppfattning är en klar skillnad mot vad som anses gälla i Sverige då advokatsamfundet uttryckligen motsätter sig användandet av informationsbarriärer och ett informerat samtycke vid *controlled auctions*.

---

⁹ För mer kring informerat samtycke se nedan ur min intervju med Anne Ramberg

4 Regleringen av intressekonflikter

4.1 Advokatsamfundets reglering av intressekonflikter

En av de stora frågorna i den debatt som har förts sedan april 2004 har varit de regleringar som är tillämpliga vid intressekonflikter, som av många ansetts vara ålderdomliga och inaktuella, då de inte tar hänsyn till hur dagens affärsjuridiska marknad ser ut.¹⁰ De regler som idag styr intressekonflikter följer av RB 8 kap. 4 § första stycket och säger att advokat är skyldig vid utövande av sin verksamhet redbart och nitiskt att utföra honom anförtrodda uppdrag och i allt iaktta god advokatsed. Däremot finns varken i advokatsamfundets stadgar eller i rättegångsbalkens bestämmelser närmare angivet vad som anses utgöra god advokatsed. Normerna anses istället vara ett resultat av den praxis som utvecklats genom avgöranden av advokatsamfundets styrelse och disciplinnämnd.

Den historiska bakgrunden till de skrivna Vägledande regler om god advokatsed härstammar från advokatsamfundets möte år 1967 då ledamöterna hemställde att styrelsen skulle utarbeta regler om god advokatsed. Efter att dessa regler hade underställts samfundets avdelningar och disciplinnämnden för yttrande beslutade styrelsen 1971 att anta de vägledande reglerna om god advokatsed. Efter viss omarbetning och komplettering med kommentarer erhöll regelverket sin nuvarande lydelse den 9 november 1984. Reglerna tolkas fortfarande till stor del med hjälp av den kommentar som skrevs av Holger Wiklund¹¹ redan i början av 1970

---

¹⁰ Se nedan intervju med Bertil Villard och även Fredrik von Baumgarten, Rolf Åbjörnsson och Jörgen Durban på

http://www.advokatsamfundet.se/advokaten/new/aktuellt_adv.asp?ID=651, 2005-10-06

¹¹ Wiklund, Holger, God Advokatsed, Norstedts Juridik, Stockholm, 1973

talet. Fortfarande används den tolkningen drygt trettio år efter att den skrivits, efter det att marknaden för advokater genomgått stora förändringar. Å andra sidan kan kommentaren anses ge uttryck för advokatens kärnvärden, vilka kan anses vara de normer som resulterat i advokatkårens höga moraliska anseende idag.

Regleringen utgör som sagt huvudsakligen en slags hederskodex och en kodifiering av de normer som upprätthållits i disciplinnämndens avgöranden och styrelsens praxis genom dess vägledande uttalanden. Reglerna har till uppgift att vara vägledande för samfundets ledamöter. De är inte avsedda att vara uttömmande och skall inte uppfattas på det sättet att allt som inte uttryckligen förbjuds är tillåtet. Motsatt skall inte heller varje överträdelse förutsättas leda till disciplinära påföljder utan varje situation skall bedömas utifrån de i fallet aktuella omständigheterna. I anslutning till detta kan även påpekas att reglerna endast är tillämpliga då advokaten utför tjänster inom ramen för sin advokatgärning och inte är knutna till dennes person i egenskap av advokat.¹²

I 1 § i de vägledande reglerna om god advokatsed (VRGA) fastslås att advokatens främsta plikt är att, inom ramen för vad lag och god advokatsed bjuder, efter bästa förmåga tillvarata klientens intresse. Denna avvägning får som sagt avgöras från fall till fall beroende på de i fallet relevanta omständigheterna.

Den, för denna framställningens, viktigaste bestämmelse återfinns i 14 § VRGA under rubriken ”AVBÖJANDE OCH FRÅNTRÄDANDE AV UPPDRAG” och vars relevanta delar lyder:

Advokat är skyldig att avböja erbjudet uppdrag, om han själv, hos honom anställd biträdande jurist eller advokat, som är hans arbetsgivare eller kompanjon eller med vilken han har gemensam kontorsorganisation:

---

¹² Wiklund, Holger, God advokatsed, s. 3

1. *I saken eller i annan sak, som kan vara av betydelse vid det erbjudna uppdragets utförande, företräder eller själv har ett personligt eller ekonomisk intresse, som strider mot uppdragsgivarens, eller*
2. *tidigare konsulterats av eller eljest biträtt motparten i samma sak eller i annan angelägenhet av sådan art, att de uppgifter vederbörande till följd därav erhållit kan tänkas få betydelse vid det erbjudna uppdragets utförande.*

Likaså är advokat skyldig att avböja erbjudet uppdrag, om eljest någon omständighet föreligger, som uppenbarligen utgör hinder för advokaten att obundet hävda uppdragsgivarens intressen.

Även 13 § VRGA är av intresse då den medför att advokaten har en upplysningsplikt gentemot klienten om förekomsten av omständigheter som kan föranleda tvivel på advokatens förmåga att obundet tillvarata klientens intressen. Portalbestämmelsen i 18 § fastslår vidare att advokat är skyldig att gentemot klienten iaktta trohet och lojalitet.

Av vad som ovan anförts kan fastslås att de vägledande reglerna om god advokatsed är ett regelverk för alla ledamöter av Advokatsamfundet. Reglerna utvecklas genom samfundsstyrelsens vägledande uttalanden samt disciplinnämndens avgöranden. Avseende frågan kring *controlled auctions* har samfundsstyrelsen avgivit två vägledande uttalanden. Dels vägledande uttalande den 13 December 2001 om försvararjäv och dels mer specifikt den 22 april 2004 om just *controlled auctions*.¹³

4.2 Regleringens utformning utomlands

I England har de advokatetiska reglerna fått en helt annan förankring i rättssystemet än i Sverige. De engelska reglerna, *Solicitors Practice Rules*, som har antagits av motsvarigheten till svenska advokatsamfundet, *The Law*

---

¹³ Se dessa vägledande uttalanden i bilaga 1 och 2

Society, kommer att få författningsstatus. Detta innebär att de engelska domstolarna kan tvinga fram ett beteende hos advokaterna som är i överensstämmelse med det etiska regelverket. Domstolarna kommer följaktligen dels att kunna utdöma skadestånd och dels utfärda förbud i enlighet med de etiska reglerna.

De engelska advokaterna kommer härmed att bli rättsligen förpliktade att dels följa de etiska reglerna och dels de sysslomannarättsliga reglerna¹⁴. De sysslomannarättsliga reglerna är framförallt utvecklade genom engelsk rättspraxis och kan i många delar vara betydligt strängare än de advokatetiska reglerna. Av kommentaren till de etiska reglerna framgår att de aldrig kan komma att få företräde framför den praxis som har utarbetats av domstolarna avseende sysslomän och andra uppdragstagare.¹⁵

Det är dock värt att poängtera att när det gäller *controlled auctions* är inställningen annorlunda än den som anammats av svenska advokatsamfundet. På den engelska marknaden idag företräder de stora advokatbyråerna ofta flera av intressenterna under förutsättning att klienten är insatt i, och har godkänt, konfliktsituationen samt att byrån har fungerande *chinese walls* för att förhindra informationsläckage.¹⁶ Engelska *Law Societys* regler från 2004 strävar också efter att underlätta för advokaterna att kunna representera flera parter under dessa förutsättningar. England är dock ett common law land och dessa regler får först giltighet genom att de har prövats i domstol och det är ytterst osäkert om domstolarna kommer att godkänna dem.¹⁷

I sammanhanget kan det även vara intressant att titta på hur dessa frågor har behandlats i våra nordiska grannländer. Dessa har varit mycket positivt

---

¹⁴ Mer om advokatens ställning som syssloman se ovan avsnitt 3.1 i Advokatens rättsliga ställning.

¹⁵ Ovanstående framställning kring den rättsliga regleringen i England bygger på Claes Lundblads framställning i "Om advokaters affärsjuridiska intressekonflikter", s. 2. Se även Hollander & Salzedo: *Conflicts of Interest & Chinese Walls*, 2 ed., Sweet & Maxwell, London 2004

¹⁶ Se nedan ur min intervju med Krister Holmberg.

¹⁷ Se nedan ur min intervju med Anne Ramberg

inställda till hur det svenska Advokatsamfundet har reglerat intressekonflikter. Då det svenska Advokatsamfundet har beslutat att en fullständig översikt skall ske av de advokatetiska reglerna har man i Danmark, redan 2004, presenterat en utredning angående advokaters intressekonflikter. Denna utredning har lett fram till ett nytt regelverk som har tillämpats från den 1 maj 2005. Intressekonflikter regleras i Art. 3.2 och innebär att en advokatbyrå aldrig får representera två klienter som i samma sak har motstridiga intressen, d.v.s. om den ena klientens intressen på något sätt skulle uppfyllas på bekostnad av en annan klients intressen. I dessa fall är det inte heller möjligt för klienten att samtycka till jävet och därmed lösa advokaten från intressekonflikten. Inte heller bruket av *chinese walls* är tillåtet enligt de danska reglerna. Det framgår m.a.o. ganska tydligt att de danska reglerna här intar samma ställning gentemot advokatbyråernas möjligheter att representera flera parter vid *controlled auctions* som det svenska advokatsamfundet.

4.3 Danmark

Detta avsnitt är baserat på en dansk artikel som huvudsakligen har till syfte att redogöra för hur de nya danska reglerna kring intressekonflikter har tillämpats i praktiken och vilka de bakomliggande hänsyn var¹⁸. I likhet med de svenska reglerna är de danska advokatetiska reglerna endast vägledande för advokaterna och inte bindande för domstol vid disciplinära avgöranden. Utgångspunkten för reglerna kring intressekonflikter var principen om att man som advokat aldrig kan tjäna två herrar. En klient har rätt till fullständig lojalitet från sin advokat och därmed kan inte advokaten ha en annan klient med motstående intressen som även denna kräver fullständig lojalitet. Vid situationen att delar av en viss byrå företräder ett visst klientintresse och att andra advokater på samma byrå vill företräda ett annat gäller detta också en reglering av intressekonflikter, men här styr huvudsakligen andra principer.

---

¹⁸ Intressekonflikter, Stokholm &Rekling, Ehrvervsjuridisk tidsskrift nr 1, 2006, Forlaget Thomson

En av de grundläggande hänsyn till utformandet av regler kring intressekonflikter är att motverka risken för att advokater obehörigen använder sig av eller vidarebefordrar förtrolig information som de tagit del av hos en klient till gagn för en annan klient. Advokater har visserligen en tystnadsplikt men denna kan inte förhindra att en advokat av oaktsamhet avslöjar hemlig information och en advokat kan inte heller förtränga hemlig information även om det inte finns någon avsikt att använda sig av denna information i en konkret situation. Den princip som följer av detta kan kallas informationsprincipen och av den följer att ovanstående hänsyn skall anses vara viktigare än klientens möjlighet att alltid fritt kunna välja advokat.

Risken för att en advokat på något sätt skall missbruka information är inte ensamt avgörande för frågan kring intressekonflikter. Det får heller inte framstå för omvärlden som att det finns en risk för att känslig information som lämnats av en klient kan spridas av advokaten. Principen om att det inte får uppfattas som om känslig information kan spridas kallas i Danmark för ”appearanceprincipen”. Detta kriterium innebär att det finns ett subjektivt och ett objektiva rekvisit. Vissa danska författare menar att detta omvänder bevisbördan i tvistemål och att det blir tillräckligt att visa att risken förelåg, och att det inte behöver visas att någon känslig information de facto har spridits.¹⁹

De danska advokatetiska reglerna om intressekonflikter bygger således på dessa tre ovan angivna principerna; principen om att inte kunna tjäna två herrar samtidigt, principen om känslig information och appearanceprincipen. De enskilda potentiella konfliktsituationerna skall sedan ställas mot dessa principer för att skapa klarhet i varje given situation vid övervägandet om representation för en ny klient är möjlig med hänsyn till en nuvarande eller förutvarande klient.

---

¹⁹ Advokatretten, Bryde-Andersen, Mats, s. 422

5 Advokaten och byrån

En av anledningarna till att intressekonflikter är en svår fråga att bedöma beror på att det inte finns en klar och entydig definition av vad begreppet innebär. Det finns naturligtvis fall där en intressekonflikt är klar och tydlig men de fall där intressekonflikterna är mindre tydliga kan det leda till svåra gränsdragningar.

De vanligast förekommande intressekonflikterna är antingen kollision mellan två klienters uppdragsintressen eller en konflikt mellan en klients uppdragsintresse och en före detta klients kvarstående intresse av att dennes information skall förbli hemlig.²⁰ I dessa fall vill alltså den nya klienten ta del av den förra klientens information vilket förhindras av advokatens lojalitetsplikt gentemot sin förra klient.

Det finns en mängd andra situationer då advokaten kan anses ha en plikt att tillgodose sin klients intressen. Det finns även olika typer av intressen som i olika grad är hänförliga till uppdraget men som för klienten är viktiga. För att kunna presentera olika typer av intressekonflikter är det viktigt att först redogöra för vilka typer av klientintressen som är viktiga att ta hänsyn till:

Uppdragsintresset: Inom ramen för ett uppdrag har klienten uppdragit åt advokaten att främja ett visst definierat intresse.

Sekundärintresse: Klientens intresse vars tillgodoseende ligger utanför advokatens uppdrag och som i den meningen kan sägas vara sekundärt i förhållande till uppdragsintresset.

Konfidentialitetsintresset: Klientens intresse av att all information som utbyts med advokaten behandlas som sekretessbelagd.²¹

---

²⁰ Lundblad, Claes, Om advokaters affärsjuridiska intressekonflikter, s.7

²¹ De olika typerna av klientintressen: Lundblad, Claes, Om advokaters affärsjuridiska intressekonflikter, s.8

Det finns inga absoluta regler för hur man som advokat skall gå till väga vid de olika konfliktsituationerna då det alltid är en tolkningsfråga från advokatsamfundets sida huruvida reglerna om god advokatsed har överträtts eller inte.

5.1 Advokatens rättsliga ställning

Som har nämnts ovan intar en advokat ställning som syssloman gentemot sin huvudman/klient. Detta innebär att advokaten, vid utförandet av sina tjänster, är bunden av de rättsliga regler som gäller för sysslomän. Sysslomannen är bunden av en allmän förpliktelse att lojalt verka för klientens intressen och att inte vidta några åtgärder som kan skada klienten. Det är också en fråga om hur länge advokaten kan anses ha en kvarvarande lojalitetsplikt gentemot sin gamla klient. I vanliga sysslomannarättsliga situationer torde lojalitetsplikten försvinna samtidigt som uppdraget upphör. Vid advokatverksamhet är däremot situationen annorlunda p.g.a. den speciella förtroendesituation som uppstår mellan advokat och klient. Det finns inga absoluta regler kring hur lång tid lojalitetsplikten och den medföljande tystnadsplikten skall gälla utan en bedömning får göras utifrån ett beaktande av de aktuella omständigheterna.²² I England finns viss praxis på området angående hur rådgivare skall hantera konfidentiell information efter det att uppdragsförhållandet upphört och den nya klienten har eventuellt motstående intressen.²³

Av advokatens ställning som syssloman med ett etiskt regelverk uppstår vissa intressanta frågor angående advokatens skadeståndsskyldighet gentemot sin uppdragsgivare. Då de svenska advokaterna är bundna av de etiska reglerna och de är ett resultat av yrkesgruppens sedvänja bör de kunna ligga till grund för ett skadeståndsanspråk från en klient under förutsättning att advokaten på något sätt brutit mot den standard som bör kunna förväntas.

---

²² Se VU den 15 mars 1988

²³ Se *Prince Jefri Bolkiah v. KPMG* och *Freshfields Bruckhaus Deringer v. Marks & Spencer Group plc*

Advokatens eventuella skadeståndsskyldighet följer inte av VRGA i dessa fall utan följer istället av principerna om inomobligatoriskt skadestånd. Frågan kan då ställas om det i praktiken är någon större skillnad mot den engelska regleringen som har författningsstatus, i alla fall angående domstols möjlighet att kunna tvinga fram ett normenlighet handlande hos advokatkåren under risken att bli skadeståndsskyldig. Ytterligare omständigheter som talar för att en svensk domstol bör kunna framtvunga normenligt uppförande av en advokat är den allmänna lojalitetsplikt som omfattar alla sysslomän. Advokaten har, som diskuterats ovan, även ytterligare förpliktelser avseende klientlojalitet i sin egenskap av advokat. Av 1 § VRGA följer att advokaten efter bästa förmåga, inom ramen för vad som följer av god advokatsed och gällande lag, skall tillvarata sin klients intresse. Mot bakgrund av det ovan anförda är det inte en kontroversiell slutsats att anta att en domstol skulle ta hänsyn till advokatens starka lojalitetsplikt vid en eventuell skadeståndstalan. Av detta kan konstateras att regleringens konsekvenser är mycket lika i Sverige och England. Det kan ifrågasättas om det skulle göra någon skillnad i praktiken om även det svenska regelverket för god advokatsed fick författningskvalitet.

5.2 Chinese Walls

Chinese walls är ett begrepp som används i dessa sammanhang för att beskriva informationsbarriärer inom en byrå för att förhindra att information som finns tillgänglig för vissa personer inom byrån finns tillgänglig även för vissa andra personer inom byrån. M.a.o. skall personer inom byrån inte kunna se vad de andra på byrån har för information för att minimera risken för att intressekonflikter skall kunna uppstå.

Det finns framförallt två olika typer av *chinese walls*. Dels finns de som är konstruerade *ad hoc* för enskilda situationer eller för att förhindra specifika konflikter, och dels finns strukturella informationsbarriärer som är inbyggda i firmans själva organisation för att ständigt förhindra informationsläckage. Då det inte finns någon svensk praxis på detta område kommer jag nedan att

redogöra för vad som framkommit i ett antal engelska rättsfall. I engelsk praxis²⁴ har av Lord Millett sagts att för att det skall vara tal om en effektiv *chinese wall* att den:

”needs to be an established part of the organisational structure of the firm, not created ad hoc and dependent on the acceptance of evidence sworn for the purpose by members of staff engaged on the relevant work”.

Denna synpunkt kan dock sägas vara ganska extrem då den utesluter alla former av *ad hoc* lösningar som funktionella. Det har även diskuterats att detta uttalande inte skall läsas som att *ad hoc* lösningarna aldrig kan fungera:

*”The crucial question is ”will barriers work?” If they do, it does not matter whether they are created before the problem arose or are erected afterwards. It seems to me that all Lord Millett was saying was that Chinese Walls which become part of the fabric of the institution are more likely to work than those artificially put in place to meet a one-off problem.”*²⁵

Det framgår här klart och tydligt att Laddie J tror att Lord Millett menade att de informationsbarriärer som är strukturella anses ha en större chans att fungera än *ad hoc* lösningar men att även dessa lösningar är godtagbara om det visar sig att de faktiskt fungerar i praktiken.

Vidare krävs det att den byrå som avser att använda sig av *chinese walls* har en viss storlek för att det skall anses rimligt att informationsbarriärerna kommer att hålla. I det mest kända fallet avseende *chinese walls*, *Prince Jefri Bolkiah v KPMG*, konstaterade den engelska domstolen att det inte får finnas någon reell risk att informationen kan spridas inom byrån, som i detta fall alltså avsåg en revisionsbyrå. I det aktuella fallet hade KPMG ca 5000 anställda och huvuddelen av det relevanta arbetet hade utförts i Brunei

---

²⁴ Hollander, Salzedo, s.128, Detta citat är taget från Lord Milletts anförande i *Prince Jeffri Bolkiah v KPMG* fallet.

²⁵ Hollander, Salzedo, s.128, Laddie J., i fallet *Young v. Robson Rhodes*.

samtidigt som den känsliga informationen fanns i England. Domstolen underkände informationsbarriären som hade byggts upp *ad hoc* då de ansåg att det fanns en reell risk att informationen kunde spridas inom byrån. Kraven på de *chinese walls* som användes var alltså i detta fall mycket högt ställda.²⁶

Frågan är då hur de svenska byråerna skulle klara av kraven att ha tillfredställande *chinese walls*. I den svenska debatten har användandet av *chinese walls* framförallt diskuterats i samband med controlled auctions. Med utgångspunkt i *Bolkiah* fallet torde inte de informationsbarriärer som kan sättas upp i en svensk byrå vara tillräckliga för att säkerställa att det inte finns någon reell risk för informationsläckage. Dels p.g.a. dess *ad hoc* karaktär och dels därför att det inte finns några svenska byråer som är i närheten av att vara tillräckligt stora, och därmed kommer informationen alltid att spridas inom byrån. Det är däremot osäkert hur mycket relevans som skall tillerkännas ett engelskt rättsfall men till dess att svensk praxis eller doktrin uppstår på området får detta fall tjäna som utgångspunkt även i den svenska debatten.

5.3 Smittoregeln

Ett annat problem som uppstår vid dagens svenska affärsjuridiska byråer är att *chinese walls* är svåra att upprätthålla då alla byråernas övergripande system, såsom ekonomiska och administrativa, är gemensamma för byrån. Även alla klientregister är byråövergripande vilket behövs för att kunna göra effektiva intressekonfliktskontroller inom verksamheten. Detta medför att alla byråns jurister har tillgång till denna typ av information.

Utöver denna problematik tillkommer att varje byrå har ett antal specialister som har som funktion att understödja de andra juristerna med sin specialkompetens vid specifika frågor i mer övergripande affärer, såsom

---

²⁶ *Prince Jefri Bolkiah v. KPMG*

exempelvis företagsförvärv. I dessa fall kan det innebära att de specialiserade juristerna kan bli tillfrågade av sina kollegor att bistå två olika klienter i samma fråga. Detta problem kan dock lätt undvikas genom att byråerna bygger tillräckligt kompetenta och kompletta "team" så att dessa specialister inte skapar situationer som medför intressekonflikter.

Då problemet med att specialister kan tvingas råda flera klienter i samma ärende är relativt enkla att bota är situationen som nämnts ovan, att informationen sprids på byrån, betydligt svårare att lösa. I vårt allt mer datoriserade samhälle går utvecklingen mot att all information skall vara lättillgänglig och datasystemen på byråerna blir alltmer heltäckande. Denna utveckling kan sägas ha medfört att de olika juristerna på byråerna har en större klientkännedom än de tidigare haft. Det finns de som menar att detta leder till att den s.k. smittoregelspresumtionen skall anses vara starkare än någonsin.²⁷ I svensk rätt innebär smittoregeln att man presumerar att vad en jurist inom en byrå känner till, skall alla jurister på den byrån anses känna till. Att smittoregeln skall anses vara tillämplig har fastslagits genom ett antal uttalanden från advokatsamfundets styrelse.²⁸ Det är oklart om presumtionen kan vederläggas genom motbevisning.²⁹ Denna problematik kan naturligtvis ses ur även andra perspektiv. Den ökade datoriseringen och den ökande medvetenhetsgraden kring intressekonflikter kan bidra till att byråernas informationsrutiner kan säkras mot att "fel" jurister inom byrån kan åtkomma specifik information. Det finns idag helt nya möjligheter att rent tekniskt kunna kontrollera vilken typ av information som skall kunna åtkommas av bestämda personer.

En annan situation som ofta uppstår i praktiken är att en advokat flyttar till en annan byrå under tiden som ett ärende handläggs. Skall denna jurists kunskap då medföra att alla jurister på den nya byrån skall anses vara "smittade" av dennes kunskap? Claes Lundblad argumenterar i sin artikel³⁰

---

²⁷ Lundblad, Claes, s. 15

²⁸ VU 13.12.2001, VU 22.4.2004, VU 9.12.2004

²⁹ Lundblad, Claes, s. 15

³⁰ Lundblad, Claes, s. 15

för en avvägd bedömning beroende på i vilken utsträckning juristen varit involverad i ett specifikt ärende. Har juristen varit direkt involverad i ärendet på sin gamla byrå skall han anses smitta även sina nya kollegor i den mån de agerar ombud för ärendets motpart. Har juristen däremot inte varit direkt involverad i ärendet bör inte dennes nya byrå vara förpliktigad att frånträda som ombud för motparten. Principen om smittoregeln kan alltså inte anses vara absolut. Istället får någon form av rimlighetsbedömning göras med hänsyn till vilken information juristen haft tillgång till.³¹

5.4 Klientsamtycke

Enligt kommentaren till VRGA framgår att en advokat inte får representera två klienter med motstående uppdragsintressen³². Detta gäller oavsett om klienten lämnat ett samtycke till detta eller inte. I enlighet med smittoregeln gäller detta också alla andra advokater och biträdande jurister på samma byrå. I diskussionen som förts kring *controlled auctions* har vissa av de stora advokatbyråerna argumenterat för att deras klienter är oerhört sofistikerade och professionella köpare av advokattjänster. Detta anser de medför att klienterna själva kan avgöra när det föreligger en intressekonflikt som de inte vill acceptera. Dessa företrädare anser att detta klientsamtycke tillsammans med informationsbarriärer bör leda till att regleringen kring intressekonflikter anpassas efter detta undantag. Det skulle medföra att advokaterna kan företräda flera klienter med direkt motstående intressen beroende på vilken klient det rör sig om. I England har detta system med klientsamtycke och informationsbarriärer varit kutym vid *controlled auctions* och här tillåts således advokaten och klienten att disponera över den intressekonflikt som uppstår.

---

³¹ För en mer utförlig diskussion se Hollander & Salzedo, s. 204 ff

³² Se Wiklund s. 197

6 Regleringens konsekvenser

En för denna uppsats central frågeställning är hur den affärsjuridiska marknaden ser ut idag och hur de olika regleringarna av intressekonflikter påverkar marknaden och de advokater som verkar där. De frågeställningar som behandlas i denna uppsats är dock begränsade till vissa specifika situationer och företeelser inom den affärsjuridiska sfären. Då affärsjuridik är ett svepande begrepp som innefattar all typ av juridik inom det förmögensrättsliga blocket kommer uppsatsen framförallt att behandla två specifika företeelser. Dels den typ av företagsförvärvssituation som benämns *controlled auctions* och dels den situation som uppstår då en advokat sitter i styrelsen för ett börsnoterat aktiebolag samtidigt som advokaten eller advokatens byrå skall bistå sagda företag juridiskt. Dessa två exempel har valts då det har förts en offentlig och stundtals hetsig debatt om dessa företeelser och de är lämpliga för att åskådliggöra de strömningar som finns inom diskussionen kring intressekonflikter idag. I det följande avsnittet kommer att undersökas hur regleringen av *controlled auctions* påverkar advokaterna.

6.1 Advokattitelns värde

I Sverige, till skillnad från många andra länder, har inte advokater någon ensamrätt att erbjuda juridiska tjänster till allmänheten. Detta betyder att den som i ett kommersiellt syfte vill bedriva juridisk verksamhet inte är beroende av advokattiteln. På den affärsjuridiska marknaden idag är däremot de stora affärsjuridiska transaktionerna en tjänst som framförallt har tillhandahållits av de stora affärsjuridiska advokatbyråerna. Det finns idag endast en handfull byråer som har den kompetensen och kapaciteten som krävs för att sköta exempelvis ett internationellt företagsförvärv. Frågan om hur mycket värde som ligger i advokattiteln har nu aktualiserats då vissa av de stora affärsjuridiska byråerna förlorar delar av sin verksamhet genom att behålla sina titlar.

Advokater har under en mycket lång tid haft ett etiskt regelverk vilket har lett till att de har intagit något av en särställning på dagens affärsmarknad. Advokaternas stränga etiska regelverk och advokatsamfundets tillämpning av detsamma har lett till att advokaten, av de andra aktörerna på transaktionsmarknaden, ses som en person som har en hög moral och har stor integritet. Ingen annan aktör på marknaden kan sägas använda hög etik och moral på samma sätt som advokater för att marknadsföra sitt skrå. Det värde som idag ligger i advokattiteln är trots detta begränsat. Om advokaterna anser att priset de tvingas betala, att tvingas följa advokatsamfundets regelverk, är högre än de marknadsmässiga fördelar som följer av advokattiteln kommer de att träda ur samfundet.

För att kompensera för advokattiteln väljer många av de affärsinriktade advokaterna som träder ur samfundet att gå till stora kända revisionsbyråer för att kunna utnyttja deras varumärke. Under år 2000 begärde ca 100 advokater utträde ur advokatsamfundet för att börja arbeta på någon av de stora revisionsbyråerna.³³ De kända revisionsbyråernas varumärken ersätter advokattiteln och de har inte längre någon förpliktelse att följa advokatsamfundets regler. De kan fortsätta med exakt samma arbetsuppgifter som de bedrev förut med den inskränkningen att de inte längre kan jobba som konkursförvaltare.³⁴

De före detta advokaterna kan alltså fortsätta bedriva den verksamhet de gjorde i egenskap av affärsjurister på advokatbyråerna men under ett nytt namn. Vid den typ av transaktioner på den finansiella marknaden som de traditionellt har ägnat sig åt har de nu en konkurrensfördel gentemot advokatbyråerna, nämligen att de inte längre är bundna av

---

³³ www.di.se, Borgström, Henric, 2000-12-12

³⁴ Borgström, Henrik, Advokater offerar titeln för jobb hos revisorer, Dagens Industri <http://di.se/nyheter/?page=%2favdelningar%2fartikel.aspx%3f0%3dIndex%26ArticleId%3d2000%5c12%5c12%5c12431>, 2005-10-30, Revisionsbyrån Ernst & Young blev prickad av Revisorsnämnden när deras före detta advokater fortsatte som konkursförvaltare, prickningen har dock överklagats till länsrätten.

advokatsamfundets etiska regler och dess tolkning av dessa. I fallet med *controlled auctions* betyder detta att de utan problem kan företräda flera parter i samma förvärvsförfarande. De kan inte heller drabbas av problematiken att bli för stora, med följderna att de ofta befinner sig i konfliktsituationer p.g.a. byråns storlek och tvingas avböja klienter.

Vad blir då följderna av att många advokater avsäger sig sin titel men fortsätter att bedriva samma typ av verksamhet som innan? Som nämnts ovan är fördelen med att sälja affärsjuridiska tjänster som icke-advokat³⁵ att inte vara bunden av advokatsamfundets regler. Det finns emellertid även nackdelar med att inte längre vara en advokat. Dessa för- och nackdelar är naturligtvis beroende på om man som advokat redan har gjort sig ett namn på marknaden som en moralisk och rättskaffens jurist. I de fall en känd advokat avsäger sig sin titel för att på så sätt kunna fortsätta att bedriva affärer på ett mer obehindrat sätt, torde det inte spela någon roll huruvida denne jurist har kvar sin titel eller inte. Juristen i fråga kommer inte att få ett mindre antal jobb då kompetensen redan är känd. Är det däremot en okänd jurist som vill skapa sig ett namn på marknaden kan advokattiteln vara skillnaden mellan att lyckas eller inte. Advokattiteln i sig garanterar att juristen har blivit godkänd av advokatsamfundet och att denne person kommer att följa det etiska regelverk som advokatsamfundet har. Som klient betalar du inte endast för personens juridiska kompetens utan du betalar även för de värden som ligger i advokattiteln. Lojalitets- och konfidentialitetsplikten gentemot klienter är egenskaper som automatiskt följer med titeln och fungerar som garant för att klienten skall kunna lita på sin advokat. Dessa är viktiga marknadsföringsmässiga fördelar som advokater har gentemot sina konkurrenter, och då framförallt mot dem som försöker etablera sig.

Kärnfrågan är om marknaden är redo för att börja anlita jurister som inte är knutna till någon advokatbyrå och således inte är bundna av

---

³⁵ Som nämnts ovan omfattas även biträdande jurister av advokatsamfundets regler i de fall de är anställda av en advokatbyrå.

advokatsamfundets regler. Räcker det för klienterna att de känner till den före detta advokaten och att denne numer representerar exempelvis en välkänd revisionsbyrå eller eget företag eller ligger marknads förtroende i den väl inarbetade och förtroendeingivande advokattiteln. Det kan i vart fall konstateras att det finns en allvarlig konkurrent till dagens advokatbyråer genom de avhoppade advokaterna då de uppenbarligen besitter samma kompetens som sina konkurrenter och kan agera på marknaden utan hänsyn till advokatsamfundets tolkning av de etiska reglerna. Det är kanske inte helt troligt att advokatsamfundets tolkning av de etiska reglerna i fallet kring *controlled auctions* kommer att leda till ett lavinartat utträde ur advokatsamfundet. Däremot är advokatycket i grund och botten en näringsverksamhet och om marknaden krymps genom samfundets tolkning av reglerna kan avhoppnen helt klart komma att öka. Det finns dock inget som tyder på att detta skulle vara en ovanligt stark tendens i nuläget.

7 Praktiska exempel

7.1 Controlled auctions från en klients perspektiv

Detta avsnitt bygger på en intervju med Krister Holmberg, chefjurist på Industri Kapital. Intervjun genomfördes i Stockholm den 14 oktober 2005. Texten som följer är ett återgivande av intervjun. Den består inte av direkta citat utan har bearbetats. Inga egna synpunkter har lagts till i texten utan är helt i överrensstämmelse med intervjuobjektets uttalade åsikter

Industri Kapital har vid enstaka tillfällen tidigare accepterat att en och samma advokatbyrå har representerat både oss och en annan köparkandidat i samband med *controlled auctions*. Anledningen till detta har varit att vi velat jobba med en viss advokat (eller ett visst team på en byrå) och då inte motsatt oss att samma byrå även företrätt en annan budgivare. Personligen är jag inte helt förtjust i detta.

Advokatmarknaden i Sverige har blivit koncentrerad och det finns idag endast ett fåtal byråer som har kapacitet att åta sig denna typ av stora och komplexa transaktioner. Vi ser ett värde i att marknaden skulle utvecklas så att det finns fler byråer att välja bland.

Det är möjligt att de allra största byråerna i Sverige, Vinge och Mannheimer Swartling, har nått en kritisk massa. De kan inte bli större utan att konstant befinna sig i intressekonflikter. Samfundets bekräftande uttolkning av de etiska reglerna som förbjuder en byrå från att representera mer än en köparkandidat kan därmed verka som en begräsning för dessa byråers möjlighet att ta nya marknadsandelar.

Det svenska systemet kan kontrateras mot t.ex. systemet i England där det inte finns någon regel som hindrar dubbel representation av detta slag.

För att förstå hur problematiken ter sig krävs att man först förstår hur en *controlled auction* fungerar. Processen är ganska formaliserad och följer ett visst mönster.

Auktionsprocessen inleds med att Säljaren förbereder försäljningen genom att kontraktera de rådgivare han vill anlita, typiskt sett en investment bank (som fungerar som allmän rådgivare och som tar ett helhetsansvar för auktionsprocessen och alltså fungerar lite grann som en mäklare), en revisionsbyrå och en advokatbyrå.

Säljaren tillsammans med sina rådgivare sammanställer ett s.k. Information Memorandum som är en typ av marknadsföringsmaterial avseende bolaget som skall säljas (målbolaget). Detta material beskriver i stor detalj målbolaget och dess verksamhet, de marknader bolaget är verksamt på osv. Materialet ger både en bild över historisk utveckling och över förväntad utveckling i framtiden (budget och prognoser).

Det är viktigt att notera att både säljaren och dennes rådgivare är måna om att föra in långtgående friskrivningsklausuler beträffande informationen in IM. Detta marknadsföringsmaterial är alltid konfidentiellt, vilket köparkandidaterna får bekräfta genom att skriva på ett sekretessavtal.

Nära nog regelmässigt låter säljarna genomföra en noggrann genomgång av målbolaget, en "*vendors due diligence*" (VDD). Denna VDD är tänkt att överlämnas till de presumtiva köparna. VDD görs av olika skäl. Dels kan säljaren när man fått resultatet av VDD rätta till eventuella brister i målbolaget. Dels underlättare VDD köparkandidaternas analys av målbolaget vilket gör att man kan hoppas på bättre kvalitet i de bud som köparkandidaterna lämnar vilket är bra för konkurrens i processen. En väl genomförd VDD kan också medföra att en köparkandidat som känner initial tveksamhet för att dra på sig kostnader för att delta i processen ändå väljer att delta i processen, vilket alltså leder till att konkurrenstrycket i processen hålls uppe. Belastningen på målbolaget minskar också genom att alla

deltagande köparkandidater inte kommer att ställa samma krav på att få göra en egen omfattande genomgång av bolaget som de annars hade gjort.

VDD har blivit mer eller mindre standard i auktionsprocesser, åtminstone avseende den finansiella sidan av analysen.

Säljaren har dessutom ofta redan kontaktat en bank som – om den slutligen utvalde köparen så skulle vilja - kan finansiera köpet. Detta fungerar på så sätt att banken på säljarens uppdrag lämnar ett mer eller mindre bindande lånelöfte. Lånelöfte baseras på VDD.

Det ovan sagda gäller främst den finansiella analysen av företaget. Även legal VDD förekommer men är ofta av en lite annan karaktär än den finansiella VDD:n. Den legala VDD:n är oftast snarare tänkt att ge en sammanfattande bild av olika relevanta legala frågeställningar och kan därmed begränsa omfattningen av det material som köparens egna legala due diligence.

Nästa steg i aktionsprocessen är att säljaren tillsammans med sina rådgivare (främst investmentbanken) gör en förteckning över vilka som skulle kunna vara potentiella köpare av målbolaget, både industriella och finansiella. Dessa företag får sedan en mycket kortfattad beskrivning av målbolaget (en "teaser") och erbjuds att få ta del av hela "Information Memorandum" förutsatt att de ingår en sekretessförbindelse. Det är här som man kan säga att juridiken börjar för köparkandidaternas del och därmed när reglerna för hur advokatbyråer får representera olika köparkandidater blir aktuella. Kort sagt, det som händer är att köparkandidaterna inser att även andra företag har fått samma erbjudande börjar de ringa runt till advokatbyråerna för att försäkra sig om att ha tillgång till en byrå som klarar av den aktuella typen av affär.

Här kan det uppstå ett dilemma för advokatbyråerna. Man kan tänka sig att flera olika advokater vid en byrå blir kontaktade av olika köparkandidater..

Eftersom det nu står klart att advokatsamfundets regler inte tillåter att en byrå företräder flera olika köparkandidater måste advokatbyrån välja vilken klient man vill jobba med. Det är ju inte ovanligt att vissa advokater har långvariga relationer med vissa klienter och att man kan tvingas tacka nej till en gammal god klient för att en annan advokat vid samma byrå redan tackat ja till en annan klient. Jag kan tänka mig att advokatbyråerna inte själva tycker att "först till kvarn"-principen är så bra utan att man vill låta andra överväganden spela in. Till exempel kan man ju tänka sig att en advokatbyrå skulle föredra att hjälpa en gammal klient som man hoppas kunna få jobba med även i framtiden snarare än en helt ny klient som man kanske tror bara vill köpa tjänsterna i och för den aktuella affären.

Baserat på informationen i IM lämnar de intresserade köparkandidaterna ett indikativt bud. Detta indikativa buds (fas 1 budet) är inte juridiskt bindande men ger en indikation på vilket pris köparkandidaterna skulle vara beredda att betala. Köparkandidaterna förväntas också redogöra för vilken ytterligare information de vill ta del av och vad som i övrigt krävs för att de skall kunna genomföra affären.

Nästa steg i auktionsprocessen är att de köparkandidater som lämnat det bästa budet bjuds vidare i en andra omgång (fas 2). Om man i fas 1 gärna bjuder in så många som möjligt (det kan röra sig om flera tiotal köparkandidater) så begränsar man i regel fas 2 till en handfull köparkandidater (kanske 3-5). Det är nu den riktiga due diligence processen drar igång. Nu öppnas dörrarna till datarummen och de presumtiva köparna får en begränsad tidsperiod på sig att göra sin egen undersökning av målbolaget och att lämna sina kommentarer på det förslag till överlåtelseavtal som säljarens advokater tagit fram.

Typiskt sett är denna del fas 2 ofta så omfattande att man inte klarar sig utan att anlita en advokatbyrå (och andra rådgivare) för att genomföra sin due diligence. Det blir nära på otänkbart att ens de allra största företagen skulle ha all den kompetens som kan krävas inom företaget eftersom det kan gälla

förhållanden i flera olika jurisdiktioner och speciella rättsområden. På den svenska marknaden finns då ett fåtal stora affärsjuridiska byråer man kan vända sig till, men dessa kan även få konkurrens från utländska byråer beroende på transaktionens internationella anknytning.

Om man skulle acceptera att en advokatbyrå fick företräde flera köparkandidater i en process så skulle det säkert ofta vara så att de kan mönstra särskilda team när den gäller den allmänna delen av förvärvsprocessen (det man kallar för m&a-juridiken). Men när det kommer till mer snäva specialområden, som arbetsrätt, miljö rätt, immaterialrätt är det nog ofta så att inte ens de allra största svenska byråerna har mer än ett fåtal personer med spetskompetens på dessa områden. Även om det därför kanske skulle fungera med sk chinese walls mellan teamen på den allmänna m&a-sidan så kan det bli mer problematiskt när det kommer till specialisterna. Det finns nog anledning att ifrågasätta om det går att upprätthålla *chinese walls* som fungerar hundra procentigt.

Med tanke på advokatsamfundets uttolkning av de etiska reglerna skulle man naturligtvis kunna tänka sig att det kommer att dyka upp en ny kategori av juridiska konsulter. Jurister som sysslar med transaktionsjuridik men som inte är advokater och därmed inte är bundna av advokaternas etiska regler. Detta är något vi ännu inte har sett och som vi på Industri Kapital nog skulle inta en avvaktande attityd till. Man ska inte glömma att det ligger ett stort värde i själva advokattiteln eftersom den underbyggs just av de etiska regler som samfundet ställer upp. Det ingår i paketet att man som klienter ska kunna ställa högre krav på en advokat på det etiska planet. Över tiden sett kan det förstås vara ett alternativ att använda någon typ av juridiska transaktionskonsulter men övergången, om den alls inträffar, kommer förmodligen att gå långsamt och möta motstånd.

Förbudet för affärsjurister att företräda mer än en köparkandidat kommer att ge anledning till huvudbry för advokatbyråerna när köparkandidaterna försöker knyta till sig en advokatbyrå så tidigt som möjligt i processen för

att försäkra sig om att ha tillgång till bra rådgivning vid en eventuell affär. Åtar sig advokatbyrån att representera en klient och klientbolaget inte ens går vidare till andra omgången av köpeprocessen³⁶ har advokatbyrån dels i regel inte haft några särskilda intäkter för just det uppdraget eftersom huvuddelen av advokaternas fakturering avser fas 2 dels tappat intäkterna från de andra klienterna som byrån tvingades säga nej till p.g.a. konfliktsituationen. Detta är naturligtvis ett stort problem för advokatbyråerna. De stora pengarna, för advokaterna, ligger i att göra den legala due diligensen för klienterna och den efterföljande förhandlingen av avtalet. Advokatverksamheten bedrivs ju inte av altruistiska intressen utan de är i marknaden för att tjäna pengar.

I den typen av situationer uppstår en gränsdragningsproblematik. Bedömningen gäller vid exakt vilken tidpunkt skall advokatbyrån anses vara så pass involverade att hela byrån befinner sig i en jävssituation. Pondera att ett företag ringer och förhör sig om möjligheten att anlita byrån. Ringer en potentiell klient redan för att få juridiskt bistånd med den sekretessförbindelse för IM³⁷ skall skrivas på uppstår ytterligare frågor om när advokaten befinner sig i en intressekonflikt. Advokaten vill inte gärna behöva tacka nej till en av sina största klienter som kanske också kommer att vara med i budgivningen. Advokaten kan dock inte bara ringa och fråga sin stora klient om denna också kommer att delta i processen som köparkandidat eftersom det ju vore ett brott mot sekretessskyldigheten. Här kan det uppstå besvärliga situationer för advokater som å ena sidan förstår inte vill säga nej till den nya klienten som kontaktade honom angående försäljningsprocessen samtidigt som han ju inte vill hamna i ett läge där han senare tvingas tacka nej till någon av sina stora fasta klienter som kanske också kommer att vara med i samma process men som av något skäl inte redan hunnit ta kontakt med advokaten. Hur skall då advokaten gå till väga för att försäkra sig om att välja rätt klient att representera? Det är väl en

---

³⁶ Med andra omgången avses i detta fall då datarummen öppnas och parterna börjar förhandla om avtalet. Det är från denna tidpunkt i processen som advokatbyråerna typiskt sett har möjlighet att kunna generera några nämnvärda intäkter.

³⁷ Se ovan: Information memorandum

fråga som man måste ställa till advokaterna men jag skulle gissa att många skulle försöka luska lite för att få reda på om en stor fast klient kommer att vara med i processen.

Ur säljarens perspektiv kan intressekonflikterna också skapa problem.

Säljaren vill att motpartsombuden skall vara så bra som möjligt vilket kan bli svårt om många av de bästa byråerna "satsat på fel häst", dvs. företrätt köparkandidater som blivit utslagna redan i den första omgången.

Återstående köparkandidater kanske därmed inte representeras av de allra bästa advokaterna. I och före sig kan det kanske vara så att säljaren hoppas att köparens rådgivare är inkompetenta vilket leder till att de missar något och säljaren kan tillägna sig ett högre försäljningspris. För det mesta skulle jag nog dock tro att säljaren vill att försäljningsprocessen löper så smärtfritt som möjligt och att säljaren därför föredrar att köparkandidaten har duktiga rådgivare. Ett sätt att tillförsäkra sig om att den allra bästa kompetens finns tillgänglig för köparkandidaterna i de senare delarna av processen skulle kunna vara att säljarens i förutsättningarna för auktionsprocessen anger att köparkandidaterna inte ska anlita advokater redan i fas 1. Därmed skulle alla "toppbyråer" finnas tillgängliga för det begränsade antal köparkandidater som går vidare till fas 2. Detta ganska sofistikerade förhållningssätt har dock inte etablerats i marknaden. Men det är inte otänkbart att detta är något vi kommer att se i framtiden.

Vi på Industri Kapital känner sympati för argumentet att uppköparna av advokattjänster i samband med auktionsprocesser är professionella och själva bör kunna avgöra vilka advokater man vill använda sig av. Man kan ju fråga sig varför advokatsamfundet ska blanda sig i om alla inblandade vill sköta det på ett visst sätt? Å andra sidan finns det ett värde för oss som klienter att hålla väldigt hårt på denna typ av jävsfrågor för att kunna bibehålla förtroendet för advokaterna. Advokaterna bör vara väldigt försiktiga då det gäller att börja tulla på sitt etiska regelverk, det kan på sikt erodera advokattitelns värde.

Om advokatbyråerna tittar på innevarande års intäkt så kommer inte fördelarna av att bibehålla den etiska koden att väga över men i det långa loppet är det mer eftersträvansvärt att dessa etiska och förtroendemässiga värden hos juristen består.

Vår huvuduppfattning på Industri Kapital är att det skulle vara bra med fler byråer som besitter den typ av kompetens som krävs för att kunna sköta stora transaktioner. Detta uppnås genom att man fortsätter tolka de advokatetiska reglerna i överensstämmelse med det vägledande uttalandet. Den tolkningen kommer alltså att sätta en gräns för hur stor en svensk affärsjuridisk advokatbyrå kan bli och det tror vi på sikt gynnar advokaternas kunder.

7.2 Ytterligare klientuttalanden

Med anledning av debatten i media har flera aktörer på klientsidan uttalat sig men det har inte gått att skönja någon gemensam ståndpunkt. Svenska Riskkapitalföreningens ordförande Johan Hernmarck är en de personer som representerar klientintressena som har tagit tydlig ställning i frågan. Här följer ett utdrag ur Riskkapitalföreningens uttalanden "För våra medlemmar såsom professionella köpare av advokattjänster är det av stor betydelse att man kan lita på att den information som lämnas till anlidade rådgivare inte sprids vidare. Utan fullständiga sekretessgarantier kan de företag vi representerar inte delge sina olika rådgivare och finansärer all den information som dessa behöver för att på rätt sätt kunna fullgöra sina respektive uppdrag. Många medlemsföretag upplever att konfidentiell information ofta sprids på ett icke avsett vis. När så sker skadar detta givetvis förtroendet. Vi tror därför inte att det är en bra idé att advokatsamfundet ändrar sina regler så att det i framtiden blir tillåtet för en advokatbyrå att företräda mer än en budgivare i en situation där flera konkurrerar om samma förvärv. Vi har alltid sett advokatkåren som en yrkesgrupp med hög affärsmoral och med en stark och odelad lojalitet mot sina klienter. Men vi vet också att informationsläckage inom ett företag är

mycket svårt att förhindra. Såvitt vi har förstått har man i den pågående debatten framfört att de betänkligheter som uppkommer då en advokatbyrå påtar sig dubbla uppdrag skulle kunna lösas med samtycke från berörda klienter. Vi tror inte på den lösningen. Ett skäl för detta är att informationsläckage lär uppkomma oavsett samtycket. Och detta riskerar att medföra skada för dem vars affärshemligheter röjs... De etikregler som sedan gammalt gällt för svenska advokater bör tillämpas även i framtiden. Affärslivet behöver mer etik. Inte mindre.”

Det finns även de som har en motsatt uppfattning i frågan. Jan Ståhlberg, partner på private equity företaget EQT som är aktiva på marknaden för *controlled auctions*, säger ”Vi vill kunna arbeta med ett antal advokatbyråer som känner oss och som vet hur vi arbetar. Tvingas vi välja andra byråer måste vi utbilda advokaterna på nytt. Vi ser inga problem med att en advokatbyrå företräder flera parter i en controlled auction så länge vi vet om det och har godkänt det. Är det någon man verkligen kan lita på så är det advokater. Advokater har en mycket hög moral och omfattas av ett hårt regelverk.” Han får medhåll från Johan Bjurström på ABN Amro Capital som säger att de behandlas på samma sätt hos både banker och revisionsbyråer och det finns sekretess inom huset. Det är viktigt att jobba med advokater man känner. Även Johan Cervin, partner på riskkapitalbolaget Altor, anser att klienter skall ha rätt att välja vilken advokatbyrå de vill jobba med under förutsättningen att de informerats om situationen och att byrån använder sig av informationsbarriärer. Han använder liknelsen att en advokat är som en husläkare och man vill bestämma vilken man vill använda sig av.

Det finns inga slutsatser att dra från de synpunkter som har presenterats ovan utöver att de vanligaste klienterna i *controlled auctions* är splittrade i frågan.

7.3 Ur Advokatsamfundets synvinkel

Detta avsnitt bygger på en intervju med advokatsamfundets generalsekreterare Anne Ramberg som genomfördes på advokatsamfundets kontor i Stockholm den 17 oktober 2005. Texten som följer är ett återgivande av intervjun och består inte av direkta citat då texten har bearbetats för att bli förståelig. Inga egna synpunkter har lagts till i texten utan är helt i överrensstämmelse med intervjuobjektets uttalade åsikter.

I alla demokratiska stater i världen finns vissa grundläggande principer som beaktas för att trygga rättssäkerheten. Det skall finnas oberoende domstolar, oberoende domare och oberoende advokater. För att kunna bibehålla oberoendet hos advokatkåren krävs därmed att advokatsamfundet kan agera utan inflytande från utomstående. En av advokatsamfundets viktigaste funktioner är att fastställa vad som är god advokatsed och att konsekvent tillämpa dessa regler utan påverkan utifrån. Regelverket har sin utgångspunkt i 8 kap. 4 § rättegångsbalken som anger att advokat i sin verksamhet bl.a. skall iaktta god advokatsed. Denna regel upprepas i 43 § i samfundets stadgar. Dessa regler bestäms i sin helhet av advokatsamfundet och består dels av de vägledande reglerna och dels av samfundets praxis. Praxis består av disciplinnämndens avgöranden och de vägledande uttalanden som görs av samfundets styrelse. God advokatsed behandlas ingående i ett äldre standardverk.³⁸

För advokatkåren finns en uppsättning ”core values” d.v.s. grundläggande värden, kärnegenskaper, som skall prägla arbetet för alla som innehar den skyddade advokattiteln. Dessa värden består av oberoende, lojalitetsplikten gentemot klienten och tystnadsplikten. För att dessa kärnvärden sedan skall kunna effektueras krävs ytterligare en parameter, nämligen regelverket till skydd mot intressekonflikter. För att kärnegenskaperna skall kunna få genomslag är det viktigt att reglerna kring intressekonflikter efterlevs. Man

---

³⁸ Wiklund, Holger, God advokatsed.

kan diskutera vilka kärnvärdena är, många skulle hävda att frånvaron av intressekonflikter i sig är ett kärnvärde.

Advokatens roll ser lite olika ut beroende på vilket land som undersöks. I de länder där common law systemet används är advokaterna en "servant of the court" vilket innebär att de inte enbart har en lojalitet gentemot sina klienter utan även mot domstolarna och mot samhället i stort. Detta är en viktig skiljelinje mellan länder såsom Sverige och common law länder såsom England. I Sverige är advokaterna helt klart inte en "servant of the court" utan dess lojalitet ligger helt och fullt hos klienten inom ramen för advokatsamfundets regler om god advokatsed och gällande lagstiftning.

Diskussionen kring controlled auctions är inte något extraordinärt utan en företeelse som har dykt upp bland många andra. Det är huvudsakligen två problem som dyker upp vid denna typ av förvärvsförfarande, dels konfidentialiteten, dels lojaliteten, d.v.s. själva intressekonflikten. Advokatsamfundet valde vid detta tillfälle att avge ett vägledande uttalande för att klargöra vad som gäller i denna typ av situationer. En möjlighet som också förelåg var att initiera disciplinärenden mot enskilda advokater i disciplinnämnden. Samfundet hade avgett ett vägledande uttalande två år tidigare i en liknande fråga men vissa affärsjuridiska byråer tillämpande inte detta analogt på sin egen verksamhet.³⁹ Dessa uttalanden avgavs för att det dels finns en stor risk för informationsläckage inom en advokatbyrå, dels för att advokater inom samma byrå företräder motstridiga intressen. Vid denna typ av situationer sa advokatsamfundet att klienten och advokatbyrån inte kan förfoga över jävet. Det kan visserligen finnas ett samtycke från en klient men det är ju så att intressekonflikten som sådan kvarstår. Företräder man flera parter i ett controlled auction-förfarande finns där en intressekonflikt då flera intressenter vill åt samma objekt och denna intressekonflikt kan inte botas genom att klienten ger sitt samtycke.

---

³⁹ Se samfundsstyrelsens vägledande uttalande från den 13 December 2001 angående försvararjäv

Utgångspunkten är att advokatens absolut främsta plikt är lojaliteten mot sin klient. Den lojaliteten skall inte behöva ifrågasättas utan klienten skall alltid kunna lita fullt ut på sin advokat. Ponera att en klient kontaktar en advokatbyrå med en förfrågan om representation vid en *controlled auction*. Den aktuella advokatbyrån svarar då genom att säga att de bara skall inhämta ett godkännande från en annan klient först. I dessa fall blir den första klientens godkännande en förutsättning för att få delta i processen. Redan då advokatbyrån frågar sin klient om denne kan acceptera att byrån företräder flera parter hamnar klienten i motsatsställning till sin advokat. Här uppstår en förhandlingsposition som är mycket speciell mellan advokat och klient. Vidare kan sägas att för att klienten skall kunna ta ställning till frågan krävs att advokaten avslöjar klientinformation om vem den presumtiva klientens motpart är. Detta är förbjudet men den ursprunglige klientens rätt till konfidentialitet kan förhandlas bort mellan denne klient och advokaten då detta är en informationsfråga över vilken klienten förfogar. Vill däremot inte en av klienterna efterge sin rätt till konfidentialitet är inte informationen som samtycket bygger på ens värd namnet då klienten då inte vet vem som är dennes konkurrent. Advokaten har dessutom en skyldighet enligt sin lojalitetsplikt att berätta allt som är av intresse för sin klient. Som sagt finns det ju två problem, konfidentialitet och lojalitet. Invändningen att klienten gör ett s.k. ”informed consent” stämmer inte då klienten inte får tillgång till allt relevant information och har därmed aldrig ett fullständigt beslutsunderlag.

Samfundet anser också att det är märkligt att driva denna typ av frågor efter alla stora företagsskandaler som har skakat näringslivet framförallt internationellt, som t.ex. Parmalat och Worldcom, men även i Sverige som t.ex. Skandia. Dessa har till viss del berott på just intressekonflikter och dålig transparens inom företagen. Det känns omodernt att i dag driva frågor som främjar intressekonflikter.

Vad avser s.k. ”chinese walls”, alltså informationsbarriärer inom byråerna, godkänner samfundet inte dem över huvud taget. Det kan sättas i fråga om

det finns byråer i Sverige som har möjlighet att på ett trovärdigt sätt etablera kinesiska murar värda namnet. Frågan om konfidentialitetsglapp har dessutom prövats i det engelska rättsfallet Prince Jefri Bolkiah⁴⁰. I detta rättsfall konstaterades att det inte får finnas någon reell risk att information sprids inom företaget. De svenska byråerna har under debattens gång menat att advokatsamfundet bör se på den engelska motsvarigheten till advokatsamfundet – Law Society of England and Wales – och vad de kommit fram till i denna debatt. Men visserligen har Law Society lämnat över ett förslag till the Lord Chancellor som innebär ett godkännande under förutsättningen att klientsamtycke och ”chinese walls” används, men detta förslag har långt ifrån godkänts. Lord Chancellor har vägrat snabbbehandla ärendet och det råder stor ovisshet om vad som kommer hända med det engelska regelverket. Skulle det ändå godkännas av Lord Chancellor måste de engelska reglerna prövas i domstol och det är ovisst om de nya reglerna skulle godkännas⁴¹. Det som däremot är säkert i detta skede är att det kommer att ställas mycket höga krav på hur dessa kinesiska murar kommer att vara utformade. Ingen svensk byrå skulle idag ens kunna komma i närheten av de krav som kommer att ställas redan av den enkla anledningen att de är alldeles för små.

Denna fråga handlar ytterst om en kommersialisering av advokatycket och samfundet anser att det är väldigt viktigt att hålla på etiken i dessa sammanhang. Detta blir än viktigare då ingen i Sverige har en ensamrätt på att utföra juridiska tjänster. Att advokatsamfundet håller hårt på de etiska reglerna är ett av de bästa sätten att bibehålla anseendet för advokatkåren. Det är även på grund av advokatsamfundets starka etiska integritet som samfundet har en så pass framträdande roll vid lagstiftningsarbete och utredningar av olika slag. Med detta i åtanke blir det än viktigare att advokatsamfundet inte ger efter för de stora affärsjuridiska byråernas krav i detta hänseende.

---

⁴⁰ *Prince Jeffri Bolkiah v. KPMG*

⁴¹ M&S

Det är även lite märkligt att det blev en sådan uppståndelse då styrelsen var helt enig i sitt beslut att utfärda det vägledande uttalandet om controlled auctions. I styrelsen finns dessutom representanter för flera av de stora byråerna.

Det har nu tillsatts en utredningsgrupp som skall se över de vägledande reglerna i sin helhet och inarbeta den praxis som har uppstått genom de vägledande uttalandena och disciplinnämndens avgörande. Detta är inte ett resultat av den senaste tidens konflikt om ”controlled auctions” utan är en generell genomgång av advokatsamfundets regler. Frågan om olika typer av intressekonflikter är däremot naturligtvis mycket viktig och kommer att behandlas som en av delarna av utredningen. Det är viktigt att dessa frågor utreds på ett principiellt plan och att inte vissa frågor och advokatbyråer särbehandlas.

Argument att klienterna i vissa fall skulle vara sofistikerade och professionella uppköpare av affärsjuridiska tjänster är inte en invändning som håller. Det skulle innebära att advokater skall agera på olika sätt och tillämpa olika regelverk beroende på vilken klient de för tillfället representerar. Advokatens klienter åtnjuter vissa fördelar som följer med advokatens skyddade titel. De fördelar och den samhälleliga respekt som följer med titeln kommer av att advokaterna har ett strängt internt etiskt regelverk som man inte ger avkall på. Alla klienter skall kunna ställa samma krav på sina advokater, oavsett om det rör sig om en brottsmisstänkt på häktet eller en private equity-firma som skall förvärva ett företag. De skall båda kunna ställa samma krav på lojalitet och konfidentialitet och där skall advokatens roll vara den samma.

Om det verkligen var så att advokatsamfundets regler inte passade dagens affärsjuridiska klimat skulle affärsjuristerna lämna samfundet men det har de inte gjort. På kort sikt skulle det kunna ses som att etiken har ett pris för de byråer som inte längre kan ägna sig åt denna typ av verksamhet men det bör inte vara ett problem för de stora byråerna i det längre loppet. Väljer

däremot byråerna att begränsa sig till denna marknad inom Sverige finns det en gräns för hur stor byrån kan vara innan den börjar befinna sig i jävssituationer i allt större utsträckning.

Om det verkligen var så att advokatsamfundets regler inte passade dagens affärsjuridiska klimat skulle affärsjuristerna lämna samfundet men det har de inte gjort. På kort sikt skulle det kunna ses som att etiken har ett pris för de byråer som inte längre kan ägna sig åt denna typ av verksamhet men det bör inte vara ett problem för de stora byråerna i det långa loppet. Väljer däremot byråerna att begränsa sig till denna marknad inom Sverige finns det en gräns för hur stor byrån kan vara innan den börjar befinna sig i jävssituationer i allt större utsträckning.

Då advokatsamfundet fick kännedom om att den här typen av affärer bedrevs genom att vissa av byråernas klienter kontaktade samfundet och frågade om detta var förenligt med god advokatsed tillsattes en arbetsgrupp. Inom ramen för denna arbetsgrupp fick representanter för byråerna komma med synpunkter och förslag vid ett flertal tillfällen. Utredningsgruppens arbete mynnade ut i det vägledande uttalande som förbjöd dubbla åtaganden från advokatbyråerna vid controlled auctions. Så här i efterhand hade det kanske varit bättre frågan fått prövas av disciplinnämnden. Då kanske debatten som uppstod blivit annorlunda.

Vad avser frågan om controlled auctions är den ett avslutat kapitel. Däremot kommer förmodligen utredningsgruppen att lyfta även på denna sten, så man får se vad som händer.

7.4 Controlled auctions ur en affärsjuridisk byrås perspektiv

Nedanstående avsnitt bygger på en intervju med Bertil Villard, som genomfördes för denna uppsats den 19 oktober 2005 i Stockholm på advokatfirman Vinges kontor. Det skall påpekas att nedanstående åsikter

endast kan tillskrivas advokatfirman Vinge och Bertil Villard och inte affärsjuridiska byråer på något generellt plan. Texten som följer är ett återgivande av intervjun och består inte av direkta citat då texten har bearbetats för att bli förståelig. Inga egna synpunkter har lagts till i texten utan är helt i överrensstämmelse med intervjuobjektets uttalade åsikter.

Till att börja med skulle jag bara vilja säga att den marknad inom vilken Vinge verkar heter affärsjuridik. Det är inte alls samma typ av marknad som existerade ens 20-30 år sedan eller då advokatsamfundets regler skrevs.

Vi på Vinge serverar transaktionsmarknaden. En marknad som efterfrågar rådgivning av olika slag men som framförallt efterfrågar tjänster som exempelvis juridisk specialkompetens, revision, investment banking o.s.v.. Det finns väldigt många aktörer på transaktionsmarknaden, som främst är marknaden för komplexa affärshändelser. Vår affärsidé är att vi skall vara bäst på komplexa affärstransaktioner.

Transaktionsmarknaden kan delas upp i flera olika delmarknader som består av rådgivning av olika typer, t.ex. immaterialrätt, skatterätt o.s.v.. De delmarknader vi arbetar mest inom understödjer en annan marknad, nämligen transaktionsmarknaden. I transaktionsmarknaden säljer vi inte alls rådgivning i lika stor utsträckning som vi säljer själva exekutionen – vi säljer alltså genomförandet av transaktionen. Vid rådgivning kommer klienter till oss och ber om råd, när vi har gett dem detta är denna affär avslutad.

Många av de klienter som kommer till oss vill alltså genomföra en transaktion. De vill få affären analyserad och förstå problematiken ur ett juridiskt perspektiv men framförallt vill de få transaktionen genomförd. Vi står alltså för själva exekutionsfasen vilket inte är samma sak som att lämna råd vid en transaktion. Här krävs helt andra färdigheter än att bara vara duktig på sitt specialområde, det du jobbar som är en projektledare. Du måste kunna organisera och samköra ditt team. Vår roll blir i och med de

nya arbetsuppgifterna delad. Vi måste dels kunna se till att ge korrekta juridiska råd under hela processens gång samtidigt som vi skall se till att köparens och säljarens förpliktelser i och med avtalet blir uppfyllda. Detta är viktigt att klargöra för det jag vill visa på är att advokatens roll har blivit, till skillnad från de andra aktörerna på transaktionsmarknaden, de som genomför transaktionen. Advokatens roll har alltså blivit både rådgivare och exekutor.

Denna nya roll som vi har innebär alltså, om vi skall sälja ett företag, att vi säger till säljaren ”du skall få det värde som du förväntar dig att få, det är vårt jobb att se till att du får det och att du får behålla en så stor del av det som möjligt”. Det vi gör i dessa fall är att vi tar hand om säljarens risk. Vi tar på oss att genomföra hela affären så att säljaren behöver ta på sig en så liten risk som möjligt. I denna typ av processer blir juristen/advokaten helt instrumentell.

Vi är idag med i advokatsamfundet endast av traditionella skäl, vi har inget större behov av samfundet. Vi bedriver idag en konsultverksamhet inom transaktionsbranschen där behovet av samfundet är väldigt begränsat. Vi har begärt att samfundet skall ta tillvara de större affärsjuridiska byråernas intressen på ett bättre sätt. Hjälp oss, ta hand om oss, var den branschorganisation som vi behöver. Advokatsamfundet har dessvärre inte velat ta till sig av våra önskemål. Advokatsamfundet håller istället fast vid den gamla traditionella synen på vad en advokat är. Det som vi är på Vinge faller inte in under den traditionella synen på vad en advokat är. Vi vill att advokatsamfundet skall stödja sina medlemmar i allt från utbildning till att driva frågor som kan underlätta vid prissättning. De skall vara ett branschorgan för alla advokater och det sköter de väldigt dåligt. Vi kommer, och har redan, försvagas som yrkeskår genom samfundets beteende och dess nyckfulla inställning till vissa frågor.

Vi har idag en marknad som består av affärsjuridik som kan delas upp i mindre specialistområden. Ett av dessa specialistområden är

företagsöverlåtelser som fler och fler byråer sysslar med och som har blivit en mer generisk produkt. Det finns idag ca. tio stora affärsjuridiska byråer som har möjligheten att, både kompetensmässigt och storleksmässigt, klara av de största transaktionerna som genomförs på den svenska marknaden. Vi på Vinge har investerat väldigt mycket pengar för att ha en så stor marknadsandel som möjligt inom detta segment, d.v.s. själva genomförandet av transaktioner mer än traditionell rådgivning. Man bör skilja på traditionell rådgivning och en tjänst på transaktionsmarknaden, som detta är. Detta har inte så stor inverkan på den moraliska debatten som har förts men det är detta som advokaten sysslar med idag. Vi sysslar inte med den renodlade rådgivarrollen som advokater hade då Holger Wiklund skrev vägledande regler för god advokatsed.

De vägledande reglerna är lite som skattelagstiftningen, de som kan den följer den inte till punkt och pricka. Detta gör man genom att tala med sina klienter om hur man skall agera i olika situationer. Det gäller naturligtvis inte i alla situationer, som vid exempelvis uppenbara konfliktsituationer. I helt vanlig affärsjuridik är det så att man ganska ofta bryter mot de vägledande reglerna av den anledningen att de är förlegade. Som ett exempel kan vi anta att en bank kommer till en advokat och får hjälp att författa standardvillkor för utlåning. Senare kommer en annan klient in och vill förhandla med banken om ett lån som de vill ta. Kan man som advokat göra detta? Är detta samma sak och bryter jag därmed mot god advokatsed om jag åtar mig detta uppdrag? Anta att två olika läkemedelsföretag behöver hjälp att säkra patent inom ett visst område som är väldigt snarlikt och att läkemedlen har ungefär samma verkningar. Om den ena advokaten sitter på Vinge i Göteborg samtidigt som ett annat läkemedelsföretag anlitar en advokat på Vinge i Stockholm är detta då samma sak? Det är inte samma klient, inte samma motpart men är det samma sak?

Gränsdragningsproblematiken är oerhörd. Däremot säger advokatsamfundet att det är helt ok för mig som styrelseledamot att ta advokatuppdrag åt företaget trots att det här föreligger en alldeles uppenbar intressekonflikt.

Med detta vill jag visa att det är svårt att dra gränserna och att konflikter är svåra att definiera.

Det som måste fastslås idag är vilka värden advokater skall försäkra sig om att upprätthålla. Integritet, etik och moral i sina ärenden mot klienten är de viktigaste. Klienterna måste kunna lita på sina advokater till hundra procent. Dessa regler och värden skall vara oinskränkbara från advokatens sida. Pondera sedan att en av dina klienter sedan många år kommer och ber dig företräda dem på en controlled auction. Du säger då som advokat att det kan du tyvärr inte då hela byrån befinner sig i en jävssituation p.g.a. att ni redan har blivit kontaktade av en annan klient. Klienten säger i detta fall att de är medvetna om jävssituationen men att de löser sina advokater från den, de vill använda samma advokater som vanligt trots att byrån har fler klienter. Detta kan man då alltså inte göra då advokatsamfundet tolkat de vägledande reglerna så som att klienten inte själv kan bestämma över detta. Klienten anses inte vara tillräckligt kompetent att hantera sin egen konfliktsituation. Därför måste man som advokat frånträda, då ens klients intresse kolliderar med advokatsamfundets, för att inte bli prickad av disciplinnämnden. Det finns visserligen situationer då man som advokat måste gå emot sin klients önskemål men det finns även situationer, som denna, då det är helt galet att inte kunna fortsätta.

Anta nu att vi skall genomföra en transaktion och befinner oss i startgröparna av processen. Vi åtar oss att genomföra en due diligence, alltså en analys av målbolaget, för våra klienters räkning. Vi genomför analysen och lämnar en rapport till klienten. Så långt finns inga problem. Nu kommer en annan aktör och frågar om vi kan göra en analys på målbolaget. Vi har fyra olika M&A⁴² grupper som var för sig har all kompetens som krävs för att genomföra denna typen av undersökning, inklusive all specialistkompetens som krävs. Tidigare har dessa grupper kunnat arbeta parallellt med målet att producera varsin rapport. Rent tekniskt råder fullständig konfidentialitet mellan dessa grupper, ingen i en grupp kan

---

⁴² Mergers & Acquisitions, "företagsförvävsgrupper"

komma åt någon information framtagen av en annan grupp. Självklart finns tyvärr alltid risken att en individ i någon grupp skulle kunna bryta mot reglerna och läcka information till någon som inte ingår i dennes grupp.

I den här typen av situationer är Vinge av den uppfattningen att vi kan hjälpa flera klienter såvida våra klienter är införstådda med ett: att vi jobbar med flera klienter i denna process, två: vi kan garantera sekretess inom företaget och tre: säljarens finansiella rådgivare⁴³ är helt införstådd med situationen. Framförallt skall dock klienterna vara medvetna om och ha godkänt förhållandet. Det är inte heller så att det är faster Asta som för första gången köper en juridisk tjänst. Dessa klienter är professionella och mycket sofistikerade storkonsumenter av affärsjuridiska tjänster som har stora krav på professionalism och vet exakt vad de vill ha och vad de kan förvänta sig. Här säger då advokatsamfundet att detta skall vara förbjudet då man är inne i samma sak. Det är så att man är inne i samma sak, men det finns ingen motpart.

Vi anser att klienten skall få bestämma om de vill fortsätta att jobba med jurister som de har en inarbetad relation till. Grunden för detta är att det inte strider mot något klientintresse utan det ligger tvärtom i klientens intresse att jobba med de advokater som de känner och litar på. De vägledande reglernas främsta syfte är att skydda klientens intresse. På det sätt som de tolkats av advokatsamfundet i detta fall, går de istället tvärt emot klientens intresse.

Advokatsamfundet har tyvärr inte förstått hur marknaden ser ut idag eller förstått vilken typ av tjänster vi säljer på den transaktionsmarknaden som vi verkar på. De verkar tyvärr inte heller förstå vad som händer när de helt plötsligt kommer in och rör runt på marknaden som de gjorde i detta fall. De borde istället ha gjort en ordentlig utredning och sedan presenterat resultatet.

---

⁴³ I denna typ av processer är säljarnas finansiella rådgivare en investmentbank. Det är ofta denna bank som har initierat hela processen genom att identifiera målbolaget och de presumtiva köparna.

Det är inte bara Vinge som är mycket missnöjda med hur hela frågan har skötts från samfundets sida.

Det borde kunna gå att hantera regelverket så att det kan tillämpas på ett sätt som skulle kunna fungera för både affärsadvokater och brottmålsadvokater. Det krävs däremot att samfundet anlägger ett annorlunda synsätt och tillämpar reglerna på ett mer flexibelt sätt, så att man gör åtskillnad på ett brottmål och en affärsjuridisk due diligence. Samfundets stelbenthet har också lett till att andra aktörer, som t.ex. begravningsentreprenörer och andra, har kunnat ta marknadsandelar från advokaternas traditionella arbetsuppgifter på landsbygden. De andra aktörerna är då inte bundna av samfundets tolkningar och blir inte insnärjda i regelverket.

Advokattiteln är inte det viktiga utan det viktiga är att advokatsamfundet bibehåller en hög standard på advokaterna. Det är inte heller viktigt vilken typ av juridik man sysslar med utan det viktiga är att advokaterna håller en hög standard så att advokatkåren uppfattas som trovärdig av samhället. Advokatsamfundets jobb är inte att lägga sig i och ställa krav som är helt verksamhetsfrämmande för advokatbyråerna. Att ha exakt samma regler för affärsjurister och brottmålsadvokater är helt galet, då har man inte förstått att advokatrollen även skall kunna fungera som en näringsverksamhet. Ingen av de andra aktörerna på den marknad som vi verkar på har i närheten av det regelverk vi lyder under. När man talar om intressekonflikter skall dessa självklart regleras. Man skall absolut inte släppa alla fördämningar utan tillämpa reglerna på sätt som är adekvata.

Förtroendet för advokatsamfundet försvinner tyvärr då de inte tillämpar reglerna på ett förutsägbart sätt. Ett bra exempel på detta är samfundet gick ut och sa att det är ok att vara styrelseledamot i ett företag samtidigt som man levererar tjänster till bolaget som advokat. Det är en uppenbar konfliktsituation att vara både leverantör av advokattjänster till ett företag samtidigt som man sitter i styrelsen för detta bolag. Detta leder till en bristande respekt för advokatsamfundet då de inte har någon form av

stringent bedömning av intressekonflikter, vilket på lång sikt kommer att vara förödande för samfundet.

Transaktionsmarknaden förändras hela tiden och vi kommer i allt större utsträckning att tvingas att konkurrera med aktörer som kan sälja ”transaction services” utan att vara bundna av något regelverk. Detta kan komma att få katastrofala följder för advokatbyråerna.

Slutligen kan konstateras att sedan denna diskussion har tagits upp har debatten präglats av smutskastning och liknande från alla håll vilket har varit mycket olyckligt. Bollen har emellertid satts i rullning vilket på sikt kommer att innebära att samfundet kommer att behöva förändras.

7.5 Ytterligare synpunkter från advokater

Detta har varit en fråga som har engagerat ett stort antal advokater vilka inte heller har gett uttryck för en gemensam uppfattning. Generellt kan sägas att det framförallt har varit ett par av de största affärsjuridiska byråerna som har gett uttryck för inställningen att dubbel representation bör vara tillåtet vid *controlled auctions* under förutsättning att det finns ett klientsamtycke och informationsbarriärer.

Fredrik von Baumgarten på advokatfirman Vinge har varit en av dem som har hörts mest i debatten. Enligt honom var den utlösande faktorn till agerandet på mötet den attityd som man möttes av från advokatsamfundet under diskussionerna som ledde fram till det vägledande uttalandet kring *controlled auctions*. Beslutet att genomföra aktionen utan att informera valberedningen i förväg var ett sätt att markera sitt missnöje och sitt bristande förtroende för valberedningen. Att man inte tidigare valt att aktivera sig inom samfundet beror enligt Fredrik von Baumgarten på att samfundet under en lång tid arbetat med frågor som inte varit relevanta för Vinge och andra affärsjurister. Mest angeläget tycker Fredrik von Baumgarten att en genomgång av reglerna om god advokatsed är och en

positionsförändring hos advokatsamfundet ”Mer för och mindre mot ledamöterna”.

Claes Broman på Setterwalls Advokatbyrå tycker att det som hände på Stockholmsavdelningens möte var häpnadsväckande. Han är förvånad att advokater, med den etik de står för, är beredda att genomföra en kupp. Han fortsätter ”Men frågan handlar egentligen om advokaters självständighet och intressekonflikter. Jävet är det farligaste som finns om förtroendet skall upprätthållas för advokatkåren. För vissa advokatbyråer har det en negativ ekonomisk effekt att man inte samtidigt får företräda flera klienter vid *controlled auctions*. Men för advokatsamfundet som helhet är det ett nollsummespel.”

Även Mari Schaub, på Advokatfirman Schaub AB, anser att regleringen som den ser ut idag är bra. ”Advokater arbetar under stränga etiska regler och det är vår största goodwill post. Med *controlled auctions* öppnar man för att någon av dem man har biträtt ska anse sig felaktigt företrädd eller förfördelad. Är det så att man vill vara en allmän affärskonsult så får man gärna vara det. Men då skall man inte vara det som ledamot av samfundet utan då får man hitta en annan företagsform. Att samfundet har den här synen på etiska frågor är en garant för att vi kan behålla den höga kvalitet som krävs av advokater. Detta behöver inte i sig vara ålderdomligt. Tvärtom. Det är bra att det finns ett advokatsamfund som är berett, när kommersiella krafter trycker på, att sätta ned foten och hålla de etiska värdena högt.⁴⁴

---

⁴⁴ Detta avsnitt är huvudsakligen baserat på Sju röster om advokatsamfundets framtid, Knutsson, Tom, http://www.advokatsamfundet.se/advokaten/new/aktuellt_adv.asp?ID=651, 2005-10-26

8 Slutsatser och analys

För att få en klar och tydlig struktur i mina avslutande funderingar och analysen av det som framförts ovan kommer jag nedan att diskutera de olika relevanta delarna av intressekonflikter var och en för sig.

Till att börja med kommer smittoregeln och dess konsekvenser att diskuteras. Som ovan har diskuterats innebär smittoregeln att all information som en advokat på en byrå besitter skall alla anställda på denna byrå anses besitta ur ett intressekonfliktperspektiv. Trots att denna situation torde uppstå ofta i praktiken finns det inte någon praxis eller några utfärdade bestämmelser på området. Knäckfrågan är framförallt hur dessa situationer skall bedömas då en advokat byter byrå eller en eller flera verksamheter går samman då det finns tillgång till känslig information hos en eller flera av de berörda advokaterna. I dessa fall förespråkar Claes Lundblad att en rimlighetsbedömning bör göras beroende på i vilken grad de olika advokaterna haft tillgång till informationen. Här förespråkas en syn där en advokat som har haft direkt kontakt med ett ärende skall anses smitta hela sin nya byrå. Har däremot advokaten bara blivit ”smittad” på sin föregående arbetsplats kan inte hela den nya byrån anses vara smittad. Detta synes mig vara en bra lösning som kan ta hänsyn till vissa nyanseringar vid intressekonfliktsbedömningen. Det är viktigt att komma ihåg att regleringarna kring intressekonflikter till stor del är till för att skydda klienterna, och om deras advokatbyråbyrå tvingas avträda ett uppdrag p.g.a. en senare uppkommen intressekonflikt kan det uppstå stora merkostnader och tidsförluster för klienten. Det finns m.a.o. ett intresse hos alla parter att bedömningen kring smittoregeln kan ta hänsyn till de aktuella omständigheterna. Det är emellertid viktigt, dels för att inte känslig information skall spridas till fel personer och dels för att det inte skall se ut som om denna information sprids, att det finns regler som förhindrar att uppenbara intressekonflikter uppstår.

För att kunna komma fram till ett system där alla intressen kan tillgodoses behöver advokatsamfundet skapa regler för hur detta problem skall tacklas. I dagsläget agerar varje advokat under vetskapen att advokatsamfundets disciplinnämnd kan vidta åtgärder om de anser att beteendet är klandervärt i förhållande till de etiska reglerna. Möjligheten finns även att klienten kan ta ledning i de etiska reglerna och på så sätt grunda en talan på advokatens avvikande beteende ifrån denna kodex om klienten anser att advokaten har avvikit från denna till förfång för klienten. För att skapa ett väl fungerande system krävs att dessa regler är så tydliga som möjligt och kan tolkas utifrån de i fallet aktuella omständigheterna. För att uppnå detta krävs även att reglerna är flexibla och inte formulerade lika stelt som i advokatsamfundets vägledande uttalanden.

Nästa fråga att diskuteras i förhållande till smittoregeln blir tillåtligheten av chinese walls, som det idag råder ett totalförbud för. Som har diskuterats ovan har det i England förts en debatt huruvida dessa skall vara tillåtna inom advokatbyråer och det finns praxis angående problemet vid revisionsbyråer. Informationsbarriärer hos konsultföretag är inte en företeelse som ursprungligen har uppstått hos advokatbyråer. Begreppet lanserades först hos de stora internationella revisionsbyråerna. På den internationella revisionsmarknaden finns idag endast en handfull revisionsbyråer som klarar av de allra största transaktionerna. Dessa byråer är enormt stora och har många tusen anställda över hela världen. Då utbudet av kvalificerade revisionsbyråer är så pass begränsat införde de stora revisionsbyråerna informationsbarriärer inom företaget för att kunna fortsätta ta marknadsandelar. Detta är numer ett accepterat arbetssätt av revisorernas klienter men som synts ovan i Prince Jefri fallet ställdes det mycket höga krav på hur dessa skall vara utformade av engelsk domstol.

För att över huvud göra tillämpningen av informationsbarriärer möjlig måste advokatsamfundet först upphäva användandet av smittoregeln. En barriär är ju verkningslös om alla advokater inom byrå presumeras besitta samma kunskap. Detta är inte en trolig utveckling även om jag ovan argumenterat

för att en nyansering av problematiken är önskvärd från advokatsamfundets sida. Den engelska praxis, som genom *Bolkiah v. KPMG* som finns på området, är inte direkt tillämplig angående *controlled auctions* då det dels berör främst revisionsbyråer och dels inte avser fall då två uppdragsintressen står i direkt motsatsförhållande till varandra. I den engelska praxis som berörts är det istället en klients kvarvarande konfidentialitetsintresse som står i motsatsförhållande till en ny klients uppdragsintresse. Trots detta anser jag att man bör kunna ta ledning i de engelska principer som har fastslagits. Det bör inte finnas en reell risk att information skall kunna spridas inom byrån på ett icke avsett vis. I det engelska fallet fanns informationen i Brunei och den nya klientens revisorer arbetade främst i England. Talar vi då om en advokatbyrå med ett par hundra anställda som sitter i samma lokaler anser jag denna risk vara fullständigt uppenbar. Den engelska motsvarigheten till advokatsamfundet har emellertid uttalat sig positivt om att advokatbyråer skall kunna företräda flera parter vid *controlled auctions* vid användandet av informationsbarriärer och klientsamtycke. Enligt min uppfattning skulle dock detta arbetssätt förbjudas av domstol vid en prövning av samma anledning som KPMG: s barriärer underkändes i *Prince Jefri* fallet, d.v.s. därför att risken är för stor att känsligt material sprids till fel personer. De svenska advokater som grundar sina argument på den rådande situationen i England bör således ha denna osäkerhet om den engelska situationen klar för sig.

Även advokatbyråer bör kunna hämta inspiration från andra branscher då det gäller att utveckla nya affärsmetoder och advokatreglerna behöver utvecklas. Detta anser inte jag bör leda till att man bör anamma detta system som tvärt går emot en sedan gammal hävdvunnen princip hos advokater – att man har sin lojalitet mot endast en klient inom varje sakfråga. En ordning som tillät advokater att företräda flera parter vid en *controlled auction* skulle leda till att klientlojaliteten skulle kunna tänjas på även vid andra situationer då direkta uppdragsintressen står i motsatsförhållande till varandra. Detta skulle vara en utveckling som skulle bli förödande för det förtroende som finns för den svenska advokat kåren idag.

Vidare finns skäl att diskutera det klientsamtycke som ovan har angetts som en förutsättning för att kunna agera åt flera konkurrerande klienter i *controlled auctions*. I Holger Wiklunds bok anges att en advokat inte får företräda två klienter med motstående uppdragsintressen även om samtycke ges. Huvudtanken bakom detta synsätt är att de inblandade aldrig skall kunna förfoga över det jäv som uppstår. Här argumenterar emellertid vissa advokatbyråer och vissa klienter för att ett samtycke bör ge rätt för en advokatbyrå att företräda flera parter. Detta motiveras med synen att de klienter som berörs i dessa typer av förvärvssituationer är mycket professionella köpare av advokattjänster och inser exakt vad de fränsäger sig då de accepterar att en intressekonflikt har uppstått. Under den diskussion i ämnet som nyligen har förts har irritation riktats mot advokatsamfundet från advokater och klienter som inte ser varför ett förfarande som de anser fungerar tillfredsställande skall förbjudas. De anser att det i själva verket är klienterna själva som förlorar på detta då de inte får jobba med de byråer som de har ett förtroende för och väl inarbetade rutiner med.

Här anser jag att ett antal svåra gränsdragningar träder fram angående användandet av samtycke som en metod att befria advokaten från intressekonflikten. Ett klart förbud eller en total acceptans är båda olämpliga vägar att gå vid ett beaktande av följande.

I de nuvarande etiska reglerna medför inte samtycke att advokaten skall anses vara löst från en intressekonflikt. Det finns ett antal argument som talar emot att en regelförändring bör ske på detta område.⁴⁵ Att överhuvudtaget förhandla om advokatens obundna lojalitet gentemot sina klienter kan medföra att advokater förlorar förtroende hos allmänheten. Advokatens anseende vilar i vissa kärnvärden som trohet, obundenhet och lojalitet. Dessa värden riskerar att urholkas om dessa är förhandlingsbara av ekonomiska hänsyn från de stora advokatbyråerna. Då man kan anta att det aldrig är en klient som initierar processen att agera i en intressekonflikt kan

---

⁴⁵ Detta avsnitt grundas i viss utsträckning på Lundblad s. 20 ff.

det fastslås att advokaten i fråga är den som har ett intresse av att klienterna representeras parallellt av ekonomiska skäl. Här uppstår då besvärliga frågor om de olika klienternas förhandlingspositioner. Här uppstår framförallt olyckliga konsekvenser för de klienter som inte är starka eller är stora klienter hos advokatbyrån. De kan känna sig tvungna att acceptera intressekonflikten för att inte behöva byta advokat vilket naturligtvis är förbundet med nya kostnader för den klienten. Dessa typer av situationer skulle troligtvis inverka negativt på marknadens och de potentiella klienternas syn på advokatbyråer om de tvingas antingen jobba med advokater som de inte hade valt i första hand, eller kan få dessa men då måste acceptera att byrån även företräder direkt motstående intressen parallellt.

För att kunna ge sitt samtycke krävs det att man som klient har ett informationsunderlag att utgå ifrån. Här måste således en avvägning göras från advokaten. De parter som skall fatta ett beslut kring samtycke bör få ett så fullständigt informationsunderlag som möjligt men advokaten får inte avslöja något som faller under dennes konfidentialitetsplikt. Klienterna kan då tillåta advokaten att avslöja viss information men situationen blir då som ovan, att klienten kan känna sig tvingad att avsäga sig sin rätt till konfidentialitet under risken att förlora sin juridiska representation. Risken för att dess typer av konflikter mellan advokat och klient verkar kunna uppstå ganska lätt. Det faktum att informationsunderlaget som beslutet skall fattas på är sammanställt av advokaten och troligtvis präglad av dennes vilja att kunna representera alla parter i saken framstår som en mycket stor källa till osäkerhet hos klienten till huruvida denne fått tillgång till all relevant information. Tvivel kommer med all sannolikhet uppstå också hos klienten huruvida de fått samma beslutsunderlag som dess motpart. Dessa tvivel kommer med all sannolikhet övergå till rena misstankar om foul play från advokatbyråns sida om det visar sig att den ena klienten får fullfölja affären till bara lite bättre erbjudna villkor än sina konkurrenter som är representerade av samma byrå. Att en efterföljande process skulle vara mycket besvärlig ur både bevissynpunkt och processsynpunkt framstår här

mycket uppenbart. Lika uppenbart anser jag det vara att advokatbyrån ifråga skulle få ett väsentligt försämrat rykte, oavsett om det rent faktiskt förekommit några oegentligheter från dess sida.

Det finns naturligtvis även andra situationer då ett klientsamtycke bör kunna spela en roll vilka uppdrag en advokat skall kunna ta sig an. Ett bra exempel på detta är då advokaten har en kvardröjande lojalitetsplikt gentemot en klient, då främst en konfidentialitetsplikt, och en konkurrent vill bli representerad i en fråga där viss hemlig information skulle kunna användas till den förre klientens nackdel. I dessa fall bör en avvägning göras beroende på omständigheterna i fallet. Om den tidigare klienten ger sitt samtycke bör detta medföra att det är fritt fram för advokaten att representera sin nya klient trots att det kan finnas en intressekonflikt mellan parterna. I alla de fall då en tidigare klients sekundärintressen kolliderar med en ny klients uppdragsintresse bör dock en avvägning göras beroende på omständigheterna. Ett sätt att undkomma ovissheten vore att reglera framtida intressekonfliktssituationer genom avtal redan då advokatbyrån företräder den första klienten, en standardklausul som täcker de vanligast förekommande intressekonflikterna.

En av de mest centrala delarna av advokatverksamheten är att klienten skall hysa ett stort förtroende för sin advokat. Finns inte detta förtroende har advokattiteln förlorat sitt syfte. Ovanstående uppsats har visat på de olika riktningar som finns inom det svenska advokatsamfundet som i allra högsta grad berör detta förtroende. De etiska reglerna som advokater är bundna av har haft stor betydelse för att bygga upp detta förtroende. Vid fastställandet av advokatens förpliktelser gentemot sin klient har de etiska principerna varit navet runt vilka reglerna har byggts. De frågor som på senare tid har diskuterats, alltså själva tillämpningen av de etiska reglerna vid intressekonflikter, är följaktligen av stor vikt för hur svenska advokater kommer att agera framöver vid frågor kring intressekonflikter.

Framställningen har hittills visat att det svenska advokatsamfundet har tillämpat regleringen konsekvent och i enlighet med det regelverk och den kommentar som utformades av Holger Wiklund på 70-talet. Tidigare i uppsatsen har jag diskuterat huruvida detta kan anses vara ett prov på om de etiska principerna är tidlösa eller om advokatsamfundet tvingar ut advokater ur samfundet genom att tillämpa förlegade regler och principer i ett dynamiskt affärsklimat. Jag anser att det är en del av båda. Då alla parter, såväl de missnöjda advokaterna som advokatsamfundet, anser att alla typer av advokater kan samsas kring samma regelverk bör det finnas någon form av tydlighet i regelverket. De regler som finns idag är skrivna för allt från brottmålsadvokater till affärsjurister med fullständigt olika arbetssätt och uppgifter. Affärsjurister har förmodligen fler likheter med revisorer eller investment bankers än de har med brottmålsadvokater. De flesta affärsjuristerna sätter aldrig en fot i domstol, det har de processjurister för inom sin byrå. Affärsadvokater känner också att mycket av advokatsamfundets arbete inte berör dem, det är därför det kommer så kraftiga reaktioner då vissa av de stora affärsjuridiska byråerna känner att samfundet lägger sig i och dikterar regler om saker som de inte vet någonting om. Det faktum att dubbel klientrepresentation vid *controlled auctions* pågick och hann bli ett inarbetat affärssystem innan advokatsamfundet fick reda på det är en bra indikation hur långt det är mellan den affärsjuridiska marknaden och advokatsamfundet. Detta arbetssätt är taget från de andra affärskonsulterna såsom de stora revisionsbyråerna som affärsadvokaterna arbetar med dagligen och det är bara naturligt att de inlemmar väl fungerande arbetssätt från de andra konsulterna i sin egen verksamhet. När dessa arbetssätt sedan får användas under lång tid och klienterna är nöjda är det inte svårt att förstå varför det uppstår irritation då advokatsamfundet torrt konstaterar att det är förbjudet att fortsätta. De byråer som ägnade sig åt denna typ av verksamhet har dragit på sig stora kostnader för att ta så stora marknadsandelar inom detta segment som möjligt.

Idag finns ett stort antal advokater som ägnar sig åt affärsjuridik. Detta är en marknad helt olik den affärsjuridiska marknad som fanns drygt trettio år sedan då de vägledande reglerna om god advokatsed skrevs. Den svenska marknaden har utvecklats från en marknad då varje klient hade sin egen advokat med vilken man hade en speciell och förtrolig relation till att bestå av megabyråer med över hundra anställda där varje fråga förmedlas till specialister på det aktuella ämnesområdet. Detta har dels medfört att risken för intressekonflikter ökar avsevärt för de stora byråerna och dels att utförandet av advokattjänster sköts mycket mer professionellt än vad de tidigare gjorts. Trots detta står utvecklingen helt still avseende hur dessa advokater skall förhålla sig till frågor angående intressekonflikter. Det är inte förvånande med tanke på det ovan sagda att det skulle uppstå en konflikt mellan dessa advokater och advokatsamfundet. Hade det inte varit *controlled auctions* hade det förmodligen varit någon annan fråga.

Det finns trots de motsättningar en vilja hos alla inblandade att lösa de problem som har uppstått. Det ligger ett stort värde i advokattiteln och om de affärsadvokater som förespråkat ändringar hade tyckt att reglerna endast var en börda hade de trätt ur samfundet. Själva klientförtroendet och det allmännas uppfattning om vad advokater representerar är alltså värdefullt. Offentliga debatter med smutskastning från båda läger om hur de etiska reglerna skall tolkas är dålig publicitet för hela den svenska advokat kåren och riskerar att underminera detta förtroende.

För att lösa de problem som har uppstått tror jag att en ordentlig genomgång av de etiska reglerna är nödvändig. En sådan genomförs för närvarande på advokatsamfundet, enligt utsago inte p.g.a. de konflikter som har skakat samfundet på senare tid utan därför att samfundet på eget bevåg ansåg att en genomgång krävdes. Advokatsamfundet har sagt att det alltså inte kommer att bli en speciell genomgång av reglerna kring intressekonflikter utan att detta är en sten som också kommer att lyftas på. Låt oss hoppas att detta leder till insikt om att det är mer än bara en sten som kommer att behöva lyftas och de undermåliga regleringar som finns idag får en ordentlig

ansiktslyftning. Det som behövs är en tydlig reglering för alla olika typer av advokater. Speciella regler för brottmålsadvokater, familjerättsadvokater, affärsadvokater och alla andra områden där helt branschspecifika frågor uppstår. Att förutsätta att de stora affärsjuridiska byråerna skall analogitolka bestämmelser om byrågemenskap för brottmålsjurister till stor ekonomisk nackdel för sig själva⁴⁶ är, om inte naivt, så i varje fall inte troligt. Reglerna behöver vara så pass tydliga att det uppstår ett mått av förutsebarhet. Att som idag bara helt underkänna informationsbarriärer och klientsamtycke helt utan motiveringar kan inte vara rätt väg att gå för ett samfund som gärna ser att dess medlemmar skall stanna kvar.

Även helt centrala bestämmelser är idag höljda i dunkel. Ta som ett exempel smittoregeln som jag har diskuterat ovan. Detta är ett hänsyn som torde vara aktuellt relativt ofta på dagens affärsjuridiska marknad. Advokater och delägare på de allra största byråerna byter jobb och byråer på löpande band. Detta är emellertid inget som kommer upp till ytan då byråerna genomför sina standardkontroller för att försäkra sig om att inga uppenbara intressekonflikter uppstår. Ponera däremot att det skulle vara uppenbart att en intressekonflikt förelåg. Detta skulle då lösas genom att den berörda klienten tillfrågades om de kände att detta utgjorde något hinder. Här används alltså ett klientsamtycke för att lösa en intressekonflikt då det inte finns några riktlinjer för hur sådana skall lösas från advokatsamfundet eller vad som skall anses vara tillåtet. Det enda advokatsamfundet har sagt i frågan är att advokaten och klienten inte kan disponera över en intressekonflikt, ett absolut förbud alltså, utan någon form av nyansering eller några hänsyn till de aktuella omständigheterna.

För att lösa denna problematik som finns idag krävs följaktligen ett tydligare regelverk angående hur intressekonflikter skall lösas. Regelverket skall också ta hänsyn till att olika typer av jurister och advokater behöver olika typer av regelverk. Vid upprättandet av ett regelverk som leder till förutsebarhet och klarhet hos en enad advokatkår kan advokatyrrket fortsätta

---

⁴⁶ Se ovan, VU 13 December 2001, se bilaga B

att utvecklas och även fortsättningsvis präglas av de etiska värden som har bidragit till att advokater åtnjuter ett så högt anseende idag.

Bilaga A

VÄGLEDANDE UTTALANDE RÖRANDE INTRESSEKONFLIKTER VID BITRÄDE I SAMBAND MED CONTROLLED AUCTIONS M.M.

Styrelsen för Sveriges advokatsamfund har vid sitt sammanträde den 22 april 2004 antagit följande vägledande uttalande.

Vid s.k. controlled auctions är situationen typiskt sett den att ett företag eller en del av ett företags verksamhet bjuds ut till försäljning och att ett begränsat antal intressenter bjuds in att lämna bud på försäljningsobjektet. En närliggande situation är då det finns flera presumtiva köpare av försäljningsobjektet men utan att ett auktionsförfarande anordnas.

Fråga har uppkommit om det står i överensstämmelse med god advokatsed och närmast med gällande principer för hantering av intressekonflikter, att en advokat biträder flera budgivare eller presumtiva köpare eller att två eller flera advokater vid samma advokatbyrå biträder olika subjekt i kretsen av intressenter.

Den som vänder sig till advokat måste kunna förlita sig på att advokaten iakttar trohet och lojalitet gentemot klienten och uteslutande ser till och tillvaratar klientens egna intressen.

Det nu sagda är av fundamental betydelse för advokatens ställning i rättssamhället och kan sägas utgöra en hörnsten i de vägledande reglerna om god advokatsed. Styrelsen vill i sammanhanget erinra om tidigare vägledande uttalanden rörande intressekonflikter i andra

situationer som syftat till att framhäva den fundamentala betydelsen av klientlojaliteten.

Två eller flera inbjudna budgivare eller presumtiva köpare av ett objekt som bjuds ut till försäljning måste anses ha mot varandra stående intressen redan därigenom att normalt endast en av dem kan uppnå målet att bli köpare. Det framstår därför som uppenbart oförenligt med god advokatsed att en advokat åtar sig uppdrag för två eller flera inbjudna budgivare eller presumtiva köpare såväl vid en controlled auction som i andra situationer då ett objekt bjuds ut till försäljning. Härav följer att det inte heller är förenligt med god advokatsed att flera olika advokater inom samma advokatbyrå eller inom olika advokatbyråer som står i kontorsgemenskap med varandra, åtar sig uppdrag för två eller flera olika budgivare eller presumtiva köpare. Det nu sagda gäller oberoende av samtycke från klientens eller klienternas sida.

Bilaga B

Vägledande uttalande angående byråjäv

Styrelsen för Sveriges advokatsamfund har vid sitt sammanträde den 13 december 2001 antagit följande vägledande uttalande.

Fråga har uppkommit om det är förenligt med god advokatsed att advokater verksamma vid samma byrå eller i gemensam kontorsorganisation uppträder som försvarare för mer än en misstänkt i samma mål.

Reglerna om intressekonflikt återfinns i 13-15 § § Vägledande regler om god advokatsed. När det gäller uppdrag som försvarare, privat eller offentlig, gäller samma regler rörande intressekonflikt som i advokatens verksamhet i övrigt. Ett samtycke från klienten liksom den omständigheten att den misstänkte begärt advokaten i fråga är i princip utan betydelse för frågan om advokaten kan åta sig eller fullgöra ett uppdrag. Inte heller den misstänktes inställning i ansvarsfrågan, om denne erkänner eller förnekar brott, har någon självständig betydelse för bedömningen av om intressekonflikt föreligger.

Det ligger i brottmålets och därmed försvararuppdragets natur att motsättningar och andra intressekonflikter mellan olika misstänkta kan uppkomma under uppdragets fullgörande. Parter och vittnen kan komma att ändra tidigare lämnade uppgifter, erkännanden tas tillbaka o.s.v. Även förhållanden relevanta för bestämmande av straffvärde och påföljd kan grunda intressekonflikt mellan de tilltalade.

Vid mottagandet av ett försvararuppdrag skall advokaten på samma sätt som vid andra uppdrag pröva frågan om en eventuell intressekonflikt. Endast om det med hänsyn till vad som är känt när uppdraget erbjuds är uppenbart att

det inte föreligger eller kan tänkas uppkomma en intressekonflikt får advokaten åta sig uppdraget. Ställningstagandet skall omfatta alla advokater verksamma vid advokatbyrån eller i gemensam kontorsorganisation.

När det gäller privata försvare kan det vidare inte komma i fråga att en tilltalad svarar för ersättningen till advokat, som försvarar annan tilltalad i samma mål.

Käll- och litteraturförteckning

Doktrin

Conflicts of interest & chinese walls, Hollander Charles, Salzedo Simon, 2 uppl., 2004, Sweet & Maxwell

Conflicts of Interest and Chinese Walls, Nakajima C, Sheffield, E, 2002
Butterworths

God Advokatsed, Wiklund Holger, 1973, Norstedts juridik

Intressekonflikter och finansiella marknader, Nord Gunnar, Thorell Per, 2006, Stockholm Centre for Commercial Law (Sidhänvisningar kan avvika, bok ej publicerad vid färdigställandet av denna uppsats)

Advokatretten, Bryde-Andersen, Mats, 1 uppl., 2005, förlag Mats Bryde-Andersen

Artiklar

Stokholm &Rekling, Ehrvervsjuridisk tidsskrift nr 1, 2006, Forlaget Thomson

Sju röster om advokatsamfundets framtid, Knutsson, Tom,
http://www.advokatsamfundet.se/advokaten/new/aktuellt_adv.asp?ID=651,
2005-10-26

Borgström, Henrik, Advokater offerar titeln för jobb hos revisorer, Dagens Industri
<http://di.se/nyheter/?page=%2favdelningar%2fartikelasp%3f0%3dIndex%26ArticleId%3d2000%5c12%5c12%5c12431>

[http://www.advokatsamfundet.se/advokaten/new/aktuellt_adv.asp?ID=651,](http://www.advokatsamfundet.se/advokaten/new/aktuellt_adv.asp?ID=651)
2005-10-06

Övrigt material

Advokatsamfundets vägledande regler om god advokatsed, utfärdade av
Sveriges Advokatsamfunds Styrelse den 9 november 2004

Advokatsamfundets styrelses vägledande uttalanden,
VU 13.12.2001, VU 22.4.2004, VU 9.12.2004
Se även bilaga A-B

Rättsfallsförteckning

Bolkiah (Prince Jefri) v KPMG (a firm) [1999] 1 All ER 517, [1999] 2 WLR 215, HL. (Storbritannien)

Young and others v Robson Rhodes (a firm) and another [1999] 3 All ER 524 (Storbritannien)

Marks & Spencer Group PLC v Freshfields Bruckhaus Deringer [2004] EWCA Civ 741.